

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 6 (401), година XXVIII

12 юли 2010 година

Думи срещу догми

на стр. 10

**Генетично модифицираните
организми – обещание или
заплаха за природата?**

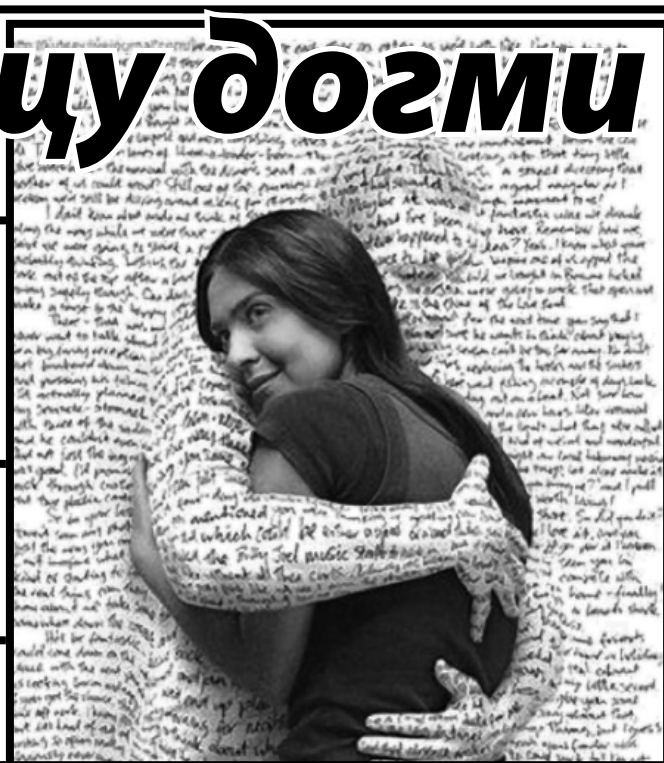
на стр. 4

**Властта като предизвикателство
пред политическите партии**

на стр. 6, 7

Съвестта като основа на човешкото

на стр. 16

стр. 9

**Класация на университетите
на пазара на труда в България**

В Броя ще прочетете още:

- До Москва и обратно или за едно прекрасно преживяване в най-духовния и космополитен руски град
- Български буквар получи награда в Сърбия

- Дистанционното обучение – мост между образователните модели на индустриалната и информационната епоха
- Проф. Балабанов ни повежда по „Магистралите на ядрената физика“

ПРАЗНИКЪТ НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ, БЪЛГАРСКАТА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА

Денят на светите братя Кирил и Методий беше отбелязан подобаващо в Пловдивския университет. Организаторите отново заслужават поздравления, макар все още преобладаващата част от хората, идващи на 24 май, да са от Филологическия и Философско-историческия факултет. Празникът, разбира се, не е задължителен, но той е символ и индикатор за духовната връзка на академичната общност с българската култура и университетската идея, като неизменна част и нейн най-ревностен пазител и създател.

И през тази година програмата включваше изпълнения на студенти и преподаватели. Водещата Александрина Ганчева – Славянска филология, V курс, даде думата на третокурсника

Преподаватели и студенти пред университета на 24 май.

от Руски и западен език Енчо Тилев, който прочете „Азбучна молитва“ от Константин Преславски (превод на Кирил Христов). Академично слово изнесе доц. д-р Ваня Зидарова от Катедрата по български език. Лилианна Яворска – лектор по полски език, изпълни песен от Фредерик Шопен – с посвещение

на празника на славянската писменост и на 200-годишнината от рождението на композитора. Своите рецитаторски умения показаха трима кандидат-първолази: Ани Роулинг, Алиция Новак и Ангел Бъркалов.

Наградите от литератур-

ния конкурс на вестник „Пловдивски университет“ бяха обявени и връчени от председателя на журито доц. д-р Николай Нейчев, а отличните Есен Устренска (Право, II курс), Кремена Коева (Славянска филология, V курс), Стефана Минчева (Етнология, I курс) прочетоха свои произведения.

С лично поетическо творчество и музикални изпълнения поздрави присъстващите Теодора Петрова от III курс, Българска филология.

Венец от цветя, изплетен по време на тържеството, беше поднесен пред паметника на Паисий Хилендарски, след което голяма част от присъстващите си направиха обща снимка пред университета.

„Пловдивски университет“

Хубаво е да има празници. Те радват душата, откъсват ни от всекидневието, от рутината на деня. Празникът задава символите, които определят стремежите, стереотипите и ценностите на делника. На празник, макар и за кратко, времето сякаш спира, за да ни даде възможност да се вгледаме в себе си, в заобикалящия ни свят, да преоткрием миналото и набележим перспективите на бъдещето. В българския календар има много празници, но един е този, който бележи целия ни живот – от първия училищен ден до деня, в който внуците за първи път запяват светия химн „Върви, народе възродени...“ Този уникален празник е **24 май** – денят на славянската писменост, на българската просвета и култура.

Едва ли има човек, който да не носи в сърцето си скъп спомен за училищните тържества, за вълнението и благодарността, с която е полагал цветя пред ликовете на светите братя, подавал е букет на любимата учителка. И макар че времената се менят, хората и традициите – също, звуците на училищния оркестър, нестройното понякога, но винаги емо-

Слово за 24 май

Доц. д-р Ваня ЗИДАРОВА

ционално „Напред, науката е слънце...“ и в днешния ден са все така вълнуващи, както са били и преди.

Вълнението е свързано не само с мисълта, че „и ний сме дали нещо на света“. Солунските първоучители не просто създават първата славянска азбука, както гласи историческото клише. С тази азбука те дават на българите още едно, и то много важно, средство за самоизява, творчество и себедоказване – Словото. Без простото на пръв поглед „А... Бе...“ днес не бихме могли да се докоснем до патоса на Пайсий, до енциклопедизма на Берон, до революционния плам на Ботев, до патриотизма на Вазов, до изгарящата лирика на Яворов, до нежността на Лилиев. Писмеността е мост през времето, по който преминават идеите, надеждите, копнежите, вълненията, а понякога и гневът, на поколения българи.

Празникът на Словото не е обикновен празник. Това е

празникът на нашата различност, на нашата идентичност като нация. Това е един троен празник – на писмеността, на просветата и на културата. Без писменост няма просвета, а без просвета – няма култура. Три основополагащи за едно общество ценности, без които нито нацията, нито отделният човек биха могли да съществуват пълноценно. Ако Трети март е празникът на независимата и свободна държава, то Двайсет и четвърти май е празникът на извисения и достоен да приеме Словото човешки разум.

Това, че живеем в години, когато просветата, знанието, културата са пратени някъде в задния двор на обществения фокус, не намалява с нищо тяхната изначална значимост. Защото откакто съществува човечеството, откакто българската нация вдига поглед към света, съществува една основополагаща традиция – приемственост, предаване, преподаване на Знанието чрез Словото.

Всички сме в някакъв смисъл и ученици, и учители. А преподаването на Знание е огромна отговорност – пред отделния човек и пред обществото. Това е един непрекъснат процес, даденото от учител на ученик никога не се забравя, защото преподаването не е просто разказване на факти, а е съпреживяване и съвместно претоварване на истините. Преподаването е Даване, ученикът взема частичка от душата на учителя си и я скрива у себе си, за да живее с нея и да я предаде на следващия ученик. А преподаването именно на Словото, на Книгата е особено интимен акт на съпреживяване, в който учителят е не просто преподавател, а и духовен водач, водач с мисия. Давайки простор и свобода на Ума, той дава и свобода на Духа.

Днес, в Деня на Словото и Знанието, нека всеки каже, макар и наум, БЛАГОДАРИ! На светите братя Кирил и Методий, на техните ученици, на техните последователи във вековете, на първия си учител, повел го по пътя на духовното просвещение.

И нека това „Благодаря!“ пребъде във вековете!

Летящ старт за Руския център в Пловдивския университет

Гл. ас. д-р Надя ЧЕРНЕВА

На 3 юни 2010 година отвори врати дългоочакваният от цялата пловдивска обществено Център за руски език и култура – съвместен проект на Фонд „Русский мир“ и ПУ „Паисий Хилендарски“, реализиран като част от международен културен проект на Фонд „Русский мир“ в партньорство с водещи световни образователни институции.

Идеята за създаване на ресурсен, културно-информационен, научноизследователски и методически център за изучаване на руски език и култура се ражда в началото на новия век като реакция на изолацията, в която се оказва изведнъж българската русистика.

Пловдивският университет е единственият държавен университет в България, в който традициите в изучаването на руски език, литература и култура се запазват изцяло, нещо повече – в отговор на промените в обществените нагласи и във връзка с професионалната реализация на завършващите студенти се разкрива нова специалност „Руски език и западен език“, а наред с редовната оцелява и задочната форма на обучение на студентите от специалностите с руски език. През 2006 година група ентусиасти, сред които доц. д-р Ирина Чонгарова – директор на Центъра за езици и интеркултурна комуникация, Красимир Ангелов и Марияна Димитрова – директори на училищата със засилено изучаване на руски език, Маргарита Любомирова – експерт по руски език в РИО – Пловдив, и Стоянка Почеканска – главен експерт в МОН, стават инициатори за провеждането на среща в университета, на която присъстват тогавашният посланик и съветникът по културата на РФ. Университетското и деканско ръководство подчертават необходимостта от създаване на руска институция в подкрепа на руския език и култура в световен мащаб. Само една година по-късно, през август 2007 година, на XI конгрес на Международната асоциация на преподавателите по руски език и литература във Варна, за първи път официално е обявено създаването на фонд „Русский мир“ под егидата лично на президента на Русия В. В. Путин с основна цел популяризация на руския език, литература и култура.

Тържествено откриване на Руския център

През август 2008 година по инициатива на Фонда е подписан договор с ПУ „Паисий Хилендарски“ за изграждане на Център за руски език и култура, изцяло финансиран от руска страна. Изборът именно на Пловдивския университет е признание за постиженията на пловдивската русистика и традиционно широката обществена подкрепа, на която се радват руският език и култура в града и региона.

Гости на официалната церемония по откриването, състояла се в I аула на Нова сграда, бяха В. В. Кочин, заместник изпълнителен директор на Фонда, Красимир Ангелов, заместник-кмет на Пловдив, С. М. Фошкин, съветник по въпросите на културата на Посолството на Руската федерация в Република България, В. П. Иванов, директор на Руския културно-информационен център в София, С. Почеканска, главен експерт в отдел „Общо образование“ на МОН, генералните кон-

сули на Република Турция и Гърция, почетният консул на Германия, преподаватели, студенти, учители, средношколци, представители на обществени организации, граждани. След официалните приветствия бе прочетен поздравителен адрес от почетния консул на Русия в Пловдив Георги Гергов.

С бурен възторг и аплодисменти изпълнената до краен

Имаме амбицията да бъде не само информационна и обучаваща структура, но и научноизследователски център и творческа база за срещи с руското изкуство и култура.

Първите посетители се запознаха както с ресурсите на Центъра и възможностите за работа в него, така и с различните направления на бъдещата му дейност – организиране и провеждане на курсове по руски език за всички нива на езиковата компетенция, специализирани курсове по делово общуване и бизнес-руски, летни интензивни курсове, семинари, кръгли маси, научно-практически конференции.

Реализацията на проекта не би била възможна без личната ангажираност и тотална подкрепа на ректора на университета проф. д-р Иван Куцаров, доц. д-р Запрян Козлуджов, декана на Филологическия факултет доц. д-р Живко Иванов.

Специални благодарности за съдействието на доц. д-р Стефка Георгиева, гл. ас. д-р М. Стойкова, гл. ас. д-р А. Тошева, гл. ас. И. Георгиева, гл. ас. Д. Шкодрова, гл. ас. Т. Атанасова и всички колеги от Катедрата по руска филология, на директорите на езиковите гимназии С. Киркова, М. Йорданова и М. Димитрова, на Бранимир Филипов, Н. Паунова, К. Витларова, Л. Марчева, учители по руски език, на всички студенти, работили всеотдайно в подготовката за тържественото откриване.

предел зала посрещна словото на ректора на университета проф. д-р Иван Куцаров. След отслужен тържествен водосвет бе прерязана лентата на новия център, който разполага с:

- ✓ библиотека, наброяваща повече от 1000 заглавия художествена, учебна и специализирана литература, енциклопедии, речници и справочни издания
- ✓ читална зала, оборудвана с 9 компютъра, с постоянен безплатен достъп до руски електронни бази данни
- ✓ мултимедийна колекция от шедьоври на руското класическо и съвременно кино и модерни учебни системи.

По-малко от месец след откриването му Центърът става съорганизатор на Международния камерен театрален фестивал и посреща първите си гости – артистите от Московския драматичен театър „Н. А. Островски“ Татяна Белковец, Ирина Карпова, Василий Шмаков, които гастролират с постановката „Сцени от семейния живот“ по мотиви от разказите на Чехов „Дълъг език“, „Хористка“ и „Без настроение“. На състоялата се на 28 юни среща с изпълнителите и режисьора на спектакъла Олга Василиева са обсъдени възможностите за продължаващо сътрудничество чрез реализация на съвместен проект в областта на „литературния“ театър.

През периода 12-18 юли се очаква гостуване на Академичния хор на Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“. Актуална информация за концерта търсете на сайта на Филологическия факултет и университета.

Генетично модифицираните организми – обещание или заплаха за природата?

Гл. ас. д-р Евелина ДАСКАЛОВА

През последните няколко месеца, покрай обсъждането на Закона за генетично модифицираните организми (ГМО) от българския парламент, в обществото започна бурна дискусия – за или против. В крайна сметка, реалното решение на конфликта бе отложено за необозримото бъдеще. Въпросите обаче остават: обосновани ли са страховете на хората – наистина ли ГМО са толкова опасни? Какви са реалните рискове и ползи от ГМО?

Генетично модифицирани организми (ГМО) са всички организми, чийто генетичен материал е изменен чрез техниките на генното инженерство, известни като рекомбинантна ДНК-технология. Тя включва изолиране на желан ген от един организъм и въвеждането му в друг организъм. Поради това, че ДНК е еднакво устроена при всички организми – от вирусите до човека, на практика няма ограничения дали видовете са далечни или близки – ДНК може да се пренесе между бактерии, растения, животни и хора. На схемата е показан опростено процесът на създаване на генетично модифицирана бактерия, носеща човешки ген за инсулин. Производството на инсулин от ГМ бактерии е един от примерите за ползата от този тип технология. В много други случаи обаче нещата не са толкова ясни.

Всяка технология, създадена от човека (вероятно без нанотехнологиите), се базира на модификация на естествени природни процеси (разбира се, малкото ни познание за същността на тези процеси и злоупотребата с тях твърде често води до вредни последици за природата). Как стоят нещата с рекомбинантната ДНК технология? Съществуват ли в природата процеси, подобни на създаването на ГМО?

Всички сме генетично модифицирани

Учените отдавна познават явления на пренос на ДНК между неродствени видове (конюгация на бактерии, директно приемане на чужда ДНК от околната среда, пренос с помощта на вируси и др.) Явлението е наречено **хоризонтален генен трансфер (ХГТ)** – предаване на генетична информация между организми от различни видове, за разлика от обичайния вертикален пренос – от родителите към потомството.

Със секвенирането на множество геноми на бактерии стана ясно, че ХГТ е обичайно явление сред тях. Той е един от основните механизми за разпространението между различните видове бактерии на гени за устойчивост на антибиотици и токсини, за усвояване на различни хранителни източници и др. Някои учени дори смятат, че в ранните етапи от развитието на земния живот ХГТ е бил обичайният начин за предаване на генетична информация – според тях в тези далечни времена не е имало видове като днешните, а по-скоро

нещо като глобален супер-организъм, обхващащ огромни области от планетата, в който е протичал свободен обмен на гени. С развитието на живота на Земята организмите са започнали да се усложняват и индивидуализират и границите на хоризонталния генен трансфер са започнали да се стесняват. Смята се, че основно две събития спомагат за неговото ограничаване – появата на многоклетъчните организми и появата на имунна система. Въпреки това, в почти всички съвременни видове има случаи на хоризонтален генен трансфер. Човекът не е изключение – оказва се, че поне 50 от своите гени сме придобили чрез директен пренос от бактерии.

Нещо повече – в съвременните клетки съществува цяла система за **природно генно инженерство**. Така някои учени наричат многобройните и разнообразни **подвижни генетични елементи (транспозони)**, които се занимават точно с това – да се изразват, копират, преместват и вмъкват на различни места от генома. Почти половината от човешкия геном например се състои от подвижни елементи. Защо те са толкова много е все още загадка. Във всеки случай геномите на живите същества са много по-динамични, отколкото се смяташе доскоро.

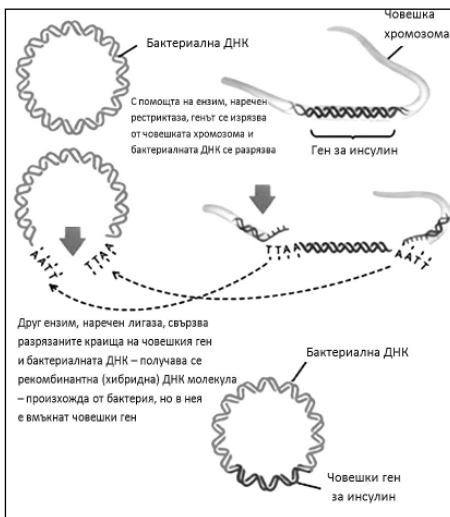
Щом Природата го прави – можем ли и ние?

Фактът, че в природата съществуват и дори са обичайни процеси на естествено генно инженерство, може да се използва като аргумент и от защитниците, и от противниците на ГМО. Така спорът между тях става все по-ожесточен...

Защитниците: Рекомбинантната технология е напълно природна и естествена. Тя е много по-безвредна примерно от добавянето на изкуствени химически добавки към храните. Дори основните ензими на генното инженерство – рестриктазите и лигазите, също са изолирани от естествено срещани бактерии.

Противниците: Наличието на подобни процеси в природата прави ГМО технологията още по-опасна! Нещата

могат съвсем лесно да излязат от контрол, например ген, въведен в дадена селскостопанска култура, да премине в плевелите и произволни други растения чрез ХГТ. Така чуждите гени (трансгени) могат да се окажат навсякъде, където не искаме да бъдат!

Добрите намерения и грубата реалност

Както повечето нови идеи в науката, първоначално разработването на рекомбинантните технологии започва с хуманни цели и добри намерения: намаляване на глада в световен мащаб чрез създаване на по-високопроизводителни сортове и породи ГМО, решаване на проблеми с недостиг на лекарствени съставки, витамини и др., намаляване на използването на пестициди и др. Към момента обаче всичко това е по-скоро въпрос на бизнес, отколкото на морал. Когато в играта се намесват големите мултинационални компании с инвестиции от милиарди долари, добрите намерения са подложени на сериозен риск... Вероятно ГМО технологията сама по себе си не е толкова вредна и неестествена, проблемът с нея е по-скоро в политиката и мащабите, с която се прилага, и скоростта, с която се въвежда. След началото на тяхното комерсиализиране от 1996 г. насам, близо 1/3 от земеделските площи в света вече са засети с биотехнологични култури (ГМО) (данните са от проучвания на Международната служба за агробиотехнологични приложения (ISAAA), към януари 2005 г.), като първите места са за САЩ (59% от цялата им земеделска площ), следвани от Арженти-

на с 20% и Бразилия с 6%.

На територията на Европейския съюз Испания и Румъния са единствените страни, които официално са разрешили отглеждането на ГМ култури. България се нарежда сред тези европейски държави, които имат уклончива политика относно отглеждането на ГМ култури и по-скоро са склонни да гласуват за снижаване на нивата на контрол и превенция на риска от въвеждането на ГМО в ЕС.

Равносметката

Хоризонталният трансфер на гени в природата се случва много по-бавно, тестовият период трае понякога милиони години. А човешкото генно инженерство е процес, който се развива твърде бързо – едва за последните 2-3 десетилетия, и на практика няма аналог в предишни практики и технологии. В крайна сметка, никой не знае със сигурност какви ще са последиците за човека и природата в дългосрочен план. Затова по-голяма предпазливост и повече проучвания по отношение на генно-инженерните технологии със сигурност не са излишни.

Но независимо искам или не, ГМО вече са почти навсякъде. Затова и споровете за/против ГМО продължават с пълна сила, като за съжаление двете страни все по-трудно намират общ език. Привържениците на рекомбинантните технологии често имат изгода от разпространението на тези продукти и затова им е трудно да бъдат обективни; от друга страна, противниците често са зле информирани.

По-нататък са изброени някои от най-често обсъжданите предимства и недостатъци на ГМО и последиците от тях. Обикновено противниците на ГМО не признават реалността на предимствата, а защитниците са склонни да подценяват рисковете. Читателите могат да потърсят още информация, която в Интернет изобилства по тази тема, да си направят своите изводи и да намерят своя отговор на въпроса за ГМО.

на стр. 5

Балканска конференция по биология

Биологическият факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ беше домакин на Втората балканска конференция по биология. От 21 до 23 май в Дома на учените се събраха участници от Албания, България, Македония, Сърбия, Турция и Армения. Членовете на организационния комитет, начело с проф. дбн Мима Николова, бяха осигурили прекрасни условия за протичането на конференцията. Това пролича както по време на представянето на научната продукция, така и на коктейла при откриването, наситен с фолклор и балкански ритми. Очевидно е, че преградите в науката са твърде условни, още повече на Балканите, където толкова много неща ни свързват. За това е показателен дори фактът, че официалният език беше английският, но комуникацията между участниците вървеше много добре и на български, с вметки на сръбски, на турски и др.

На откриването приветствия към участниците

Момент от откриването на конференцията

отпратиха проф. дхн Георги Андреев – заместник-ректор по наука и международно сътрудничество, доц. д-р Румен Младенов – декан на Биологическия факултет, проф. дтн Симеон Василев – председател на Съюза на учените – Пловдив, проф. дбн Йордан Йорданов – от името на Съвета на директорите на институти към БАН и от името на Българското анатомично дружество и Българското биологично

дружество. Доц. д-р Евгения Иванова представи пред гостите някои факти, свързани с историята и съвременното състояние на Биологическия факултет.

Изнесени бяха четири пленарни доклада – от проф. дбн Райчо Димков („Функционалната екология като научна база за биотехнологиите“), чл.-кор. проф. дбн Йордан Йорданов („Пластична антропологична реконструкция на главата по черепа – методи-

ка и резултати в България“), проф. дтн Алберт Кръстанов („Инкапсулиране на ензим за биотрансформации на силно хидрофобни субстрати“ и проф. дмн Виктория Сарафян („Кръвни групи и лизозомни гликопротеини в туморните прогресии“).

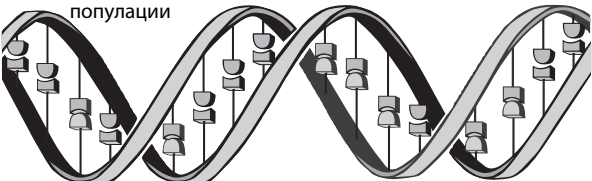
Работата на конференцията премина в осем секции – Ботаника, Клетъчна и молекулярна биология, Екология и опазване на природната среда, Обучение по биология и антропология, Генетика и селекция, Микробиология и биотехнологии, Зоология. Представени бяха над 120 доклада и постерни презентации. В края на конференцията бяха връчени награди на млади учени – студенти и докторанти, за най-добра презентация и най-добър постер.

Факултетът на Тепето показва за пореден път отношение към науката и природата и отговорност към света, който ни заобикаля.

„Пловдивски университет“

➔ от стр. 4

Генетично модифицираните организми...

ГМО: предимствата	ГМО: рисковете
Културни растения - По-добър вкус и качество - Намаляване на времето за узряване - По-богат хранителен състав - По-голяма толерантност към стрес - По-добра устойчивост на болести, вредители и хербициди - Нови продукти, нови техники на отглеждане	Безопасност - Потенциални вреди за здравето на хората: алергени, пренос на устойчивост към антибиотици на болестотворни бактерии - Неизвестни дългосрочни ефекти върху здравето - Вреда за околната среда: нежелан трансфер на трансгени в други видове чрез опрашване, вируси и др. - Неизвестно влияние върху съобществата – почвени бактерии, насекоми-опрашители - Загуба на биоразнообразието на флората и фауната
Селскостопански животни - Повишена продуктивност – по-високи добиви на месо, яйца и мляко - Подобряване здравето на животните - Повишена устойчивост на заболявания и паразити - По-добра усвояемост на храната	Достъпност и интелектуална собственост - Доминиране на няколко мултинационални компании на пазара на храни в световен мащаб - Биопиратство – незаконна експлоатация и присвояване на права върху природни ресурси
Околна среда - Биохербициди и биоинсектициди с меко действие – „friendly“ bioherbicides and bioinsecticides - Опазване на почвата, икономия на вода и енергия - По-добро използване на природните отпадъци	Етика - Насилие върху природните организми и тяхната вътрешна ценност - Позволено ли ни е да играем ролята на богове, намесвайки се в природните процеси и смесвайки по своя „рецепта“ гени между различни видове? - Увеличен стрес и неизвестни ефекти върху здравето на трансгенните животни
Общество По-добра сигурност за изхранването на растящите популации 	Обозначаване - Поставянето на етикет, че дадена храна съдържа ГМО не е задължително в някои страни (примерно САЩ) - Смесването и кръстосването на ГМ култури с не-ГМ предизвиква голямо объркване Общество - Увеличаване се зависимост на развиващите се страни от богатите индустриални държави - Неуточнена законодателна база

Властта като предизвикателство

Галин ДУРЕВ

Интерпретирането, разбирането и практикуването на властта са проблеми, които дълго време са занимавали умовете на хората по света. Още от древни времена на властта се отделяло особено внимание. С нея се свързвало налагането на собствената воля над другите, господстването над тях, подчиняването им на собствените интереси. Въпреки дългата историческа дистанция, смисълът, който се придава днес на разбирането за властта, не се е променил значително. За властта продължаваме да говорим на всекидневно равнище, абстрактно, без да разбираме и да си даваме ясна сметка: Какво представлява този социален феномен и в каква степен той моделира отношенията в обществото?

Обикновено неизяснеността въпросът – какво точно представлява процесът на налагане на подчинение и с какви методи се постига това подчинение. Страхът ли е основният му двигател или очакваното придобиване на облаги? В действителност властта е твърде сложно отношение, което трудно може да бъде определено в цялост, ясно и конкретно. Поради това разглеждането поотделно на съставните части на властта и процеса на нейното упражняване е необходимо за създаване на обективна представа за властови отношения. Ключово, в случая, е разбирането за природата на властта, т.е. за нейните източници, тези, които обективизират възможността да се властва и обуславят появата на точно определени властови инструменти, с които се осъществява упражняването на властта.

Най-често, ставайки дума за власт, тя несъзнателно се олицетворява с определена личност или организация. Това е така, защото у обектите на властване съществува, осъзнаван или не, стремеж за фиксиране на своето подчинение към нещо обективно съществуващо. Дори на свръхестествените явления, които по един или друг начин са в състояние да влияят, им е необходимо лице (извънземни, религиозни фигури и т.н.). Изхождайки от това, можем да заключим, че личността и организацията са първостепенните източници на власт в обществото. Един от основните съвременни теоретици в тази област Джон Кенет Гълбрайт поставя редом до личността и организацията и собствеността като източник на власт. В известен смисъл тя е такава, но ако трябва

да направим една мислена класификация на източниците на власт, то собствеността би била второстепенен, най-малкото поради това, че сама по себе си тя не може да бъде източник, тъй като служи на определена личност или организация. Погледнато критично, организацията като първоизточник на власт също може да бъде подложена на съмнение. Все пак всяка организация е съвкупност от отделни личности, които сами по себе си биха могли да бъдат източници на власт. Но тя има една безспорна роля, която я превръща във властови субект с особено значение. Организацията има възможността и способността да увеличава многократно властта на всеки отделен индивид в нея, като съвкупната власт става по-голяма от властта на всеки от индивидите поотделно. Тази особеност оспорва съмненията пред властовата първосубектност на организацията и ни дава основание да смятаме, че добре функциониращата организация има възможност да упражнява огромна по своите мащаби власт. За тази цел, обаче, от голямо значение е как организацията комбинирано използва различните инструменти на властта, защото именно в този източник на власт можем да видим в най-голяма пълнота прилагането на разнообразни по своя характер инструменти за нейното упражняване.

Такива могат да бъдат: базирания на страх принуда (принуждаваща власт), положителното стимулиране (компенсаторната власт) и не на последно място убеждението (условната власт), чиято роля е тясно свързана с културните особености

на средата, в която съществува организацията, тъй като формира определени ценности и идейни конструкции, които в последствие биват фундамент на всяко условно подчинение.

В частност, съществуват различни инструменти за упражняване на власт, но всички те, в определен смисъл, могат да бъдат причислени към принудата, положителното стимулиране или идейната убеденост.

Един исторически поглед би ни показал постепенното засилване на ролята на организацията и нейното институционализиране във всички сфери на обществения живот – политика, икономика, култура, отбрана и други. Това е процес, който дава възможност на организацията да се превърне в основен източник на власт в съвременното общество. Въпреки че като характерна за организациите се смята условната власт, по-скоро те властват, използвайки сложен комплекс от инструменти, които си взаимодействат по различен начин според нейния характер.

Самото властване е естествено явление в поведението на хората и често бива разглеждано еднозначно от страна на субекта на властта, но следва да обърнем необходимото внимание и на обекта, към който е насочена тя. Тези два елемента се намират в органична цялост, като всеки един от тях, с поведението си има възможност да влияе върху поведението на другия и в частност върху процеса на упражняване на властта.

Тук бихме могли да сложим важна разграничителна линия между безпрекословното ѝ подчинение и това, което всячески се стреми да я анулира или да ѝ противодейства – желано и нежелано подчинение.

Желано би могло да бъде подчинението на работника пред волята на работодателя, с оглед на очакваното възнаграждение; желано би могло да е подчинението пред планирания водач, съзнавайки, че той единствен знае пътя; често желано е условното въздействие на рекламите, които ни подтикат да изберем един или друг продукт.

Специфична по своята същност е властта на държавата, където подчинението на обще-

ството в демократичните страни е в резултат на изразяването на свободната воля на част от него. Това води до определено съотношение на желаещите или не това подчинение, но организационният характер на държавите поставя всички под общия знаменател на обект на властта на държавата. Упражняването на държавната власт назад във времето е произтичало от различни властови източници. В отделни етапи силната личност е главният източник на властта на държавата. Това явление се наблюдава и в някои форми на диктатура през двадесети век. В началото на двадесет и първи век, държавите, в които източник на власт е личността, са малко на брой. Това не означава, че личността е загубила своето значение. Все още определени личности, било то благодарение на своите лични качества и харизма или на институционалния си характер, са носители на власт, която обаче бива контролирана и възпирана от организацията.

Държавата, като организация, не бива да се разглежда опростенчески. Тя е сложна система от взаимосвързани, взаимодопълващи се и противостоящи една на друга съставни организационни форми, в това число и обществото – като съвкупност от гражданите на държавата, обединение в различен брой групи.

Всяка от тези организационни форми се стреми да увеличи възможностите си за упражняване на власт, което винаги става за сметка на друга. Това създава поле на постоянно и динамично властово взаимодействие, при което организацията, която си служи по-адекватно с инструментите на властта, печели надмощие. Въпреки съществуването на редица изключения, възможността някое от вътрешните за държавата организационни формирования да вземе решаващо надмощие в упражняването на власт над другите е минимална. Това се дължи на факта, че е изключително трудно отделен елемент да заеме такава властова позиция, която да доведе до по-голяма власт от тази на цялото.

От съществуващите, в рамките на съвременната демокра-

*Текстът е отличен с Втора награда в студентските научни четения.

пред политическите партии*

тична държава, организационни форми с основополагащо значение са политическите партии. Именно те са призвани да трансформират волята на гражданите в конкретно, упражняващо държавната власт, управление. От друга страна, те са призвани да бъдат коректив на това управление, да го регулират, да го възпират далеч от доминантна властова позиция, която би превърнала властта в цел сама по себе си.

Изпълнението на тези функции политическите партии реализират основно с участието си в избори, които са последният тест пред способността им да упражняват власт над обществото. Изборите дават шанс на партията победител да мултиплицира многократно своята изначална власт и да разшири диапазона на използваните властови инструменти, възползвайки се от симбиотичното си взаимодействие с институциите на държавата. Именно в това отношение се получават най-съществени деформации при упражняването на властта. Въпреки съществуващите закони и опозиционен контрол, в определени случаи се наблюдава поглъщането на държавната власт от победилата в изборите политическа партия. В общия случай за това не бива да говорим като за нещо ненормално, защото именно по този начин се осъществява държавната власт. Проблемът не е в самото поглъщане, а по-скоро в степента на срастване между държавната и партийната власт. В крайни степени това явление се заражда в кризисни ситуации – икономически, политически, социални. Именно така, и в съзвучие с тоталитарната традиция, то възниква и в България.

Българската демократична партийна система още от самото си начало е обременена с виждането, че държавната власт е оръжието, което би донесло трайно надмощие на една или група партии над другите. Това разбиране е в основата на множеството колизии, които съпътстват житието на партиите, защото, редом с осъзнатата роля на държавата като източник на огромна власт, някак си неосъзната остава споделената отговорност за последствията от упражняването на тази власт. Този факт е в унисон и с

управлението на самите партии, т.е. с вътрешноорганизационния им живот. Както на домогването до държавната власт се гледа единствено и само от и за самата власт, така и в политическите партии властта отдавна се е превърнала в самоцел на управляващи елити. Това деформирано разбиране създава условия за обезличаването на политическите партии като първостепенен фак-

тор в политическата система и поставя редица въпросителни пред острата необходимост от реформиране не просто на властовите отношения в самите партии, но и техния симетричен модел, налаган в обществото. От дълго време правилото на Гълбрайт за бимодалната симетрия на властта, която организацията налага в и извън себе си, не е приложимо в нашата реалност.

Невъзможността да се преодолее този проблем не само би застрашила партиите от обезличаването им като политически субекти, но би поставила под въпрос дори съществуването на редица от тях.

В България, по ред критерии, партиите са изключително разнообразни. Преобладаващото прилагане на определени властови инструменти в и извън тях им придава своеобразна специфика. Най-показателните критерии от гледна точка на упражняването на властта са организационната им структура, методите на вземане на решения, проблемът с лидерството и концентрацията на целите.

В организационен план българските политически партии се люшкат между масовостта и изключително тесния партиен

авангард. Световна тенденция е, с малки изключения, обезличаването на масовите партии. Това е така по ред причини. Първо, те в своята същност са централизирани. Бягайки от характерната за тоталитарните партии изправена пирамидална структура, реформиралите се, а и някои нововъзникнали партии направиха най-лесното – обърнаха пирамидата. Това, обаче, не доведе до съществени

изменения по посока на упражняването на власт и вземането на решения, което дискредитира реализацията на този организационен модел. Отделно, преобръщането на пирамидата с върха надолу, дебалансира властовите взаимоотношения и създаде множество противостоящи си властови центрове, които разпокъсаха и си поделиха централната власт.

Второ, масовите партии поддържат голям апарат, който спомага за упражняването на властта на партията. Издръжката на този апарат е значителна, което задължава партията да търси алтернативни източници, които да ѝ осигурят достъп до компенсаторна власт, а това прави неучастие на партията в управлението на държавата крайно нежелателно. Поради това властта обикновено се превръща в цел, необходима за поддържането на самата власт. Управлението „на всяка цена“, обаче, е свързано с редица, често значителни компромиси, които рядко биват подкрепяни от електоралната база.

Трето, масовите партии разчитат на ангажираността на обществото. Тяхната сила, способността им да използват различни властови източници и инструменти, е в тясна

зависимост от кондицията на структурите им, които се стремят да влияят във всички сфери на общественния живот. Това е възможно само при общество, свикнало с тези порядки, приемащо организацията като неизменна част от своето битие и най-вече, осъзнаващо нейната социализираща роля, а не възприемащо я само като позиция, от която може да има достъп до инструментите на властта.

Проблемите пред масовите партии са добре илюстрирани и в българския политически живот. У нас най-голям удар върху тях нанесе ценностната криза в обществото, тъй като техен основен властови инструмент е условната власт. Пред тези политически субекти реформите биха били трудни, защото ще бъде наложително те да се разделят с голяма част от източниците на власт, които им дават достъп до идейно въздействие. Това неминуемо ще доведе и до съществено съкращаване на социалната им база, като по този начин ще постави под съмнение самото им съществуване като масови партии. Този процес, при правилно управление, би могъл да има положителен ефект. За тази цел принципът на количественото надмощие при упражняването на властта трябва да прерасне в качествено, запазвайки условната власт като основен инструмент за вътре и извън организационно влияние.

От друга страна, кадровите партии у нас са в същността си предимно популистки. Основен инструмент на тяхното влияние както вътре, така и извън организацията е компенсаторната власт. Те разчитат предимно на личността на харизматичен демагог, като източник на власт. За увеличаването на тяхното влияние им е необходим достъп до други инструменти на властта, такива, които би могла да им предостави единствено държавата. Така за тях симбиозата с държавната власт е в още по-голяма степен необходима, тъй като те се нуждаят от все повече и повече „собственост“, която им дава достъп до увеличаване на компенсаторната им власт, а тя, за разлика от условната, обикновено е обективно съществуваща. Този организационен дефект изостря власто-

Денят на академичното слово бе посветен на Дж. К. Гълбрайт

Денят на академичното слово се проведе за 13-ти път в шестнадесетгодишната история на Факултета по икономически и социални науки. Форумът, посветен на големия български икономист проф. Кирил Григоров, бе открит от декана доц. д-р Иван Иванов.

Докладите в студентските четения по традиция интерпретират творчеството на някой световно признат учен в областта на икономическите или социалните науки. Тази година бяха представени 11 доклада на тема „Джон Кенет Гълбрайт и икономическата наука в перспектива“.

Роден през 1908 г. в Канада, Гълбрайт получава американско гражданство през 1937 г. Той е един от най-известните автори в областта на икономиката и политиката, преподава в Харвард, заема редица управленски длъжности, бил е съветник на няколко амери-

кански президенти, създател на системата за контрол на цените през Втората световна война. Той защитава идеята, че държавата не може да се дистанцира от политикономическите въпроси и за постигане на благоденствие е нужна силна и компетентна намеса на правителството.

Журиро, с председател проф. Мариана Михайлова, оцени студентските работи. Първа награда не се присъжда, втора награда получи Галин Дурев за своята разработка „Властта като предизвикателство пред политическите партии“, а на трето място е Стойко Митов. Наградените участници получиха плакет с лика на проф. Кирил Григоров, писалка „Паркър“, грамота и сборника с доклади от миналата година „Питър Дракър – бизнеспът и мениджмънтът в идващото общество“.

Лингвистичният клуб почете своя патрон

Участници в семинара, посветен на проф. Борис Симеонов

В рамките на ежегодните Дни на отворените врати във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ на 13 май се проведе семинар, посветен на делото на големия български езиковед проф. д-р Борис Симеонов. Организатори на събитието бяха Центърът по българска ономастика „Проф. Николай Ковачев“ при ВТУ и екипът на проекта „Тезаурус на българската топонимия – неизчерпаем източник на информация за културно-историческо минало и народностна идентичност“, а конкретният повод – публикуваната монография на проф. Борис Симеонов и доц. Елена Иванова „Топонимията на Плисковско-Мадарския регион“. Форумът беше открит от доц. д-р Мария Атанасова – директор на ЦБО „Проф. Николай Ковачев“ – и доц. д-р Багрелия Борисова, декан на Филологическия факултет при ВТУ.

Гости на семинара бяха представители на филологическите факултети в университетите, където проф. Борис Симеонов е развивал своята дейност: СУ „Св. Климент Охридски“, ПУ „Паисий Хилендарски“, ШУ „Епископ Константин Преславски“ и ЮЗУ „Неофит Рилски“. Проф. д-р Петя Асенова от Софийския университет направи задълбочен преглед на научните постижения на проф. Борис Симеонов, след което част от присъстващите, които са имали честта да го познават лично, разказаха свои спомени от съвместната си работа с него. Специален гост на събитието беше семейството на изтъкна-

тия учен, което направи атмосферата в залата още по-емоционална.

ПУ „Паисий Хилендарски“ представиха двама от членовете на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“: **Виолета Георгиева** – докторант по синтаксис на съвременния български език, и **Таня Пеева** – студентка във II курс на специалността „Българска филология“. Те очертаха ярката фигура на проф. Б. Симеонов в българската лингвистика и чрез мултимедийна презентация разказаха за дейността на единствената в България езиковедска формация, обединяваща студенти и докторанти, която с достойнство носи името на пионера проф. Борис Симеонов. Поздравителен адрес към участниците с кратък преглед на научните му трудове и кръжковната дейност в Пловдивския университет изпратиха доц. д-р Пеню Пенев и гл. ас. д-р Иванка Гайдаджиева.

Виолета и Таня се радваха на сърдечен прием от страна на домакините, които ги запознаха отблизо с начина на работа и проектите на Центъра по българска ономастика „Проф. Николай Ковачев“, като по време на срещата имаха възможност в неформална обстановка да общуват с изявени български езиковеди. След това вечерта продължи с приятна разходка из старопрестолния Търновград в компанията на внучката на проф. Симеонов – Маргарита Филипова.

Таня ПЕЕВА

Властта като предизвикателство...

➔ от стр. 7

вите взаимоотношения вътре в партиите, което често води до техния разпад, тъй като е все още необходимо наличието на идейно определено въздействие, ако не толкова за властване в организацията, то поне за поддържане на нейното влияние над обществото. Ако не за друго, то това въздействие играе консолидираща роля и предотвратява организационния разпад при липсата на достъп до принуждаваща и компенсаторна власт.

Във висока степен организационната структура предопределя и начините за вземане на решения в политическите партии, които позволяват легитимното използване на инструментите на властта. В този смисъл, българските политически партии умело се ориентират в посока, спорно е дали това е положително или отрицателно, към така наречените партии от лидерски тип. Това явление става характерно дори и за

масовите партии, които изначално залагат на колективното управление. В периода на засилваща се роля на организацията, поемането на българските политически партии по пътя на властта на личността е най-малко странно, имайки предвид отдавна доказаната ретроградност на този модел. Персонализацията на политическите партии е особено опасна поради факта, че обикновено прехвърля политическия диалог в сферата на личния конфликт, на очернянето или идеализирането на личността, а говоренето за реална политика остава на заден план.

Изключително важно предизвикателство пред българските партии, а и пред обществото, е да стабилизират ролята на организацията като източник на власт, защото властовата нестабилност и несигурност в политическите партии може бързо да бъде пренесена в управлението на държавата.

Класация на университетите на пазара на труда в България

На 24 юни 2010 г. в Пловдивския университет се проведе научно-практическа конференция „Конкурентните позиции на университетите и висшите училища на пазара на труда в България“. Темата всъщност е изследване, проведено в рамките на междууниверситетски проект „Пазарна оценка на публичните и частните инвестиции в човешки капитал, формиран в степените на висшето образование“, който е финансиран от Национален фонд „Научни изследвания“. Водеща институция в проекта е Пловдивският университет, ръководител – проф. дин Мария Сотирова, участниците са от Факултета по икономически и социални науки при ПУ и катедра „Икономическа социология“ от Университета за национално и световно стопанство.

Сред официалните гости на конференцията бяха доц. д-р Иван Иванов – декан на ФИСН, доц. д-р Атанас Казаков – декан на Общикономическия факултет на УНСС, доц. д-р Николай Николов – съветник на президента Георги Първанов, Ива Денчева – главен експерт в Министерството на образованието, младежта и науката, която прочете и приветствие от министър Сергей Игнатов.

Проф. Мария Сотирова представи теоретически обоснован и практически приложим модел за пазарна оценка на висшите училища от позициите и с критериите на трудовия пазар. Неговата същност резултира в изработването на „Индекс за оценка на конкурентните позиции на висшите училища на пазара на труда в България“. Изключително интересното за подхода е успешният опит да се формализира пазарната оценка за професионалната реализация на възпитаниците на университетите на и чрез пазара на труда. В този смисъл Индексът обхваща три компонента на пазарната реализация на специалистите с висше образование, наречени трите П-та на пазарната оценка, а именно: *Пазарното равновесие между трудов и образователен пазар на университетите; Професионалната реализация на възпитаниците на Университетите чрез трите функционални позиции – ръководители, аналитични специалисти, приложни специалисти; Пазарната стойност или равнището на дохода/работната заплата.*

Двама от участниците в проекта: проф. Мария Сотирова и студентът Димитър Златинов

Авторите изрично изтъкват, че настоящият модел на пазарна оценка не конкурира нито измества популярните системи /институционални или рейтингови/ за оценка на качеството на висшето образование, тъй като чрез този подход се оценява една, макар и изключително значима функция на висшето образование – подготовката на висши специалисти за потребностите на бизнеса и публичния сектор. Освен това се акцентира на целесъобразността от прилагането на този подход при масовите, пазарно търсени професионални направления и специалности.

Гл. ас. Боян Славенков и ст. ас. Атанас Владиков предложиха индексът да се патентова под името „Сотирова и колектив“. Според авторите, конкретната оценка трябва да се прави на професионален принцип, защото няма висше образова-

ние само за себе си – то е функция от потребностите на обществото, на стопанските субекти и на отделната личност.

Резултатите от изследването се базират на извадка, която включва 880 души на възраст до 35 години, работещи в близо 300 фирми и организации. Обхванати са четири основни

зонации между пазарна услуга и социално благо. Наред с това се поставиха и множество въпроси.

Проф. Мария Сотирова заяви, че теорията за човешкия капитал ни дава възможност да говорим за образователен пазар, но пазарният подход при изследване на пазара на образователните услуги не трябва да се абсолютизира.

Според доц. Аксентия Замфирова на висшето образование в по-голяма степен трябва да се гледа като на публично благо, отколкото като пазарна услуга, защото висшето образование би се провалило при чисто пазарни условия в България.

Гл. ас. Боян Славенков говори за корпоративните ползи и корпоративните инвестиции в човешки капитал, както и за трите клона на интелектуалния капитал. Той изказа опасението си, че въвеждането на платено обучение в държавните вузове ще е най-прекият път към тяхното приватизиране.

Доц. Саша Тодорова предложи да се създаде междууниверситетска лаборатория, в която да участват ПУ и УНСС. Лабораторията ще институционализира и доразвива получените досега резултати от проекта, а същевременно може да прави и нови изследвания, които по-точно да описват поведението на бизнес средите спрямо образователния продукт на висшите училища.

Проф. Медникова повдигна въпроса за научния и изследователския ентусиазъм на преподавателите и студентите. Тя даде пример със стартирането на телевизията в България. Първото телевизионно излъчване е осъществено в МЕИ – София. Нейната идея беше, че образователните и научните среди трябва да подготвят своя интелектуален продукт, който да бъде забелязан и оценен от фирмите и организациите.

„Пловдивски университет“

направления – административно управление; икономика; математика, информатика и информационни технологии; инженерни специалности. Докладите на доц. Аксентия Замфирова, доц. Саша Тодорова, доц. Мария Стоянова, гл. ас. Боян Славенков, ст. ас. Атанас Владиков, докторантите Маргарита Русева и Станислав Кабаиванов и студента Димитър Златинов представиха в детайли реализацията на самия проект и резултатите от него. Те ще бъдат публикувани в специален сборник. Важно е да се отбележи, че в изследваните направления Пловдивският университет стои добре на националния фон, класирайки се сред първите висши училища в страната.

По време на представянето на докладите и на последвалите дискусии се сблъскаха две концепции, които търсеха компромиса за висшето обра-

Думи срещу догми

Виолета ГЕОРГИЕВА

Дванадесетата национална научна конференция за докторанти, студенти и средношколци се проведе на 20 и 21 май 2010 г. в Пловдив. По традиция Домът на учените в Стария град посрещна участници, членове на специализираното жури и изкушени от тайните на словото гости. Събитието протече под надслов „Думи срещу догми“ и бе посветено на 100-годишнината от рождението на големия български езиковед проф. д-р Любомир Андрейчин. С минута мълчание присъстващите на откриването почетоха и паметта на напусналия ни преди няколко месеца доц. д-р Стефан Гърдев. С малко тъга, но и с надежда за незабравими два дни, конференцията бе открита от доц. д-р Красимира Чакъррова.

„Думи срещу догми“ напълно оправда определението национална конференция, тъй като Пловдив посрещна филолози от цялата страна (ПУ „Паисий Хилендарски“, СУ „Св. Климент Охридски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, ЮЗУ „Неофит Рилски“, ШУ „Епископ Константин Преславски“, Нов български университет, БСУ „Проф. д-р Асен Златаров“, Белградски университет, ИБЕ при БАН). За първи път в историята на събитието участие взеха и ученици в специално организираната секция за средношколци. Традиционно конференцията протече в работа по секции – за докторанти, магистри, бакалаври и ученици в раздел „Езикознание“ и раздел „Литературознание“. Специализирано жури имаше задачата да изслуша и да оцени докладите на участниците – национално жури по езикознание: *председател – проф. д-р Стефан Димитрова (ИБЕ при БАН), проф. д-р Диана Иванова (ПУ), доц. д-р Ваня Зидарова (ПУ), доц. д-р Константин Куцаров (ПУ), гл. ас. д-р Надежда Михайлова-Сталянова (СУ), ст. ас. д-р Снежана Цонева-Матюсън (ПУ), национално жури по литературознание: председател – доц. д-р Иван Русков (ПУ), доц. д-р Владимир Янев (ПУ), доц. д-р Дарина Дончева (ПУ), гл. ас. д-р Димитър Кръстев (ПУ), гл. ас. д-р Диана Николова (ПУ), гл. ас. Илонка Георгиева (ПУ) и специализирани консултанти: проф. д-р Калина Лукова (БСУ), доц. д-р Елена Гетова (ПУ), гл. ас. д-р Мая Тименова (ПУ), гл. ас. Младен Влашки (ПУ).*

С незабравими спомени и с награди от Дванадесетата национална научна конференция в секцията по езикознание ще останат:

Магистри:

Втора награда:

Райка Крушарова, ПУ, магистърска програма „Актуална българистика“ („Наблюдения върху личната номинация в съвременната българска преса“);

Стефан Узунов, СУ, магистърска програма по украинска филология („Ненормативни явления в лексиката на съвременния украински език“).

Трета награда:

Десислава Крушарова, ПУ, магистърска програма „Актуална българистика“ („Комуникативни похвати и средства в телевизионните реклами на котешка храна“);

Александър Александров, ПУ, магистърска програма „Актуална българистика“ („Суфиксално образуване на българските фамилни имена с турски корен“).

Бакалаври:

Първа награда:

Маргарита Пеева, ПУ, 2. курс, АФ („Съпоставителен анализ на прилагателните имена в българския и японския език“).

Втора награда:

Енчо Тилев, ПУ, 3. курс, РЕЗЕ („Елативът в руския и българския език – между омонимията и аналитизма“);

Теодора Иванова, 3. курс, БФ („Функционалност и категориалност на вокатива в съвременния български език“);

Теодора Арнаудова, 4. курс, АФ („Наблюдения върху лингвистическите особености на детския стихотворен разказ „Котка с шапка“ от д-р Сюс“).

Участници в конференцията заедно с доц. Красимира Чакъррова

Трета награда:

Антония Петрова, 4. курс, БЕНЕ, Борислава Атанасова, 4. курс, БЕРЕ („Аналитичните повелителни форми в българския език и функционалните им еквиваленти в немския език“);

Десислава Самуилова, 4. курс, БЕРЕ („Към въпроса за интерактивните методи в обучението по език и литература“);

Десислава Димитрова, 3. курс, СФ („Формален преглед на умалителните съществителни от женски род в българския и полския език“).

Поощрителна награда:

Преслава Георгиева, СУ, 2. курс, БФ („Речникът на Тодор Хрулев – между енциклопедизма и етимологичните търсения“);

Кремена Дюлгерова, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, 2. курс, БФ („Лексикални и морфологични особености на говора на жителите от село Долен (Златоградско“);

Мария Ямболиева, ПУ, 1. курс, Приложна лингвистика (немски и новогр. език) („Поглед върху гръцкото словообразователно и лексикално наследство в немския език“);

Филип Филипов, ПУ, 3. курс, БЕРЕ („Наблюдения върху употребата на неопределителни местоимения във Вазовата повест „Чичовци“).

Специална награда в секция „Дебюти“:

Елица Миланова, ученичка от 12. клас в ГХП „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Пловдив („Наблюдения върху глаголната система на езика илокано“).

Националното жури по литературознание също отличи своите победители:

Магистри:

Първа награда:

Богдана Паскалева, СУ, магистърска програма „Литературознание“ („Огледалото, четенето и идентичността: сонетът на Георг Тракл „Ужасът“);

Втора награда:

Иглика Милушева, СУ, магистърска програма по антична култура и литература („Смъртта и оказването на погребални почести според „Писмата“ на Плиний Млади“);

Лилия Симеонова, СУ, магистърска програма „Литературознание“ („Проблеми на идентичността в романа „Степния вълк“ на Херман Хесе“).

Бакалаври:

Първа награда:

Елена Борисова, НБУ, 3. курс, програма „Език и литература“ („Разкъсващата истина за майката и оголяването на патологичността у дъщерята: Йелфриде Йелинек и Марина Цветаева“).

Втора награда: не бе присъдена.

Студентските съвети в Пловдив организираха тридневен фестивал

Зорница ТАНЕВА

В продължение на три дни студентите на Пловдив мериха сили в различни надпревари – от състезание по боулинг и шах, през това кои са по-талантливи и къде са най-красивите момичета и момчета. Студентските съвети на всички университети от Пловдив се обединиха, за да стане възможно всичко това, организирайки „Open student fest“ за трета поредна година. За пръв път обаче събитието е в рамките на три дни и е съпътствано от толкова много инициативи за младите хора. Висшите училища в града отвориха вратите си за кандидат-студентите, галериите – за талантливите художници и фотографи, младите поети също се изяха с литературно четене в „Artnewscafe“. Античният театър се превърна в арена на красотата и грацията, защото там бяха избрани Мис и Мистър на пловдивските студенти. Интересът към събитието беше изключително голям, като в рамките на 3 дни бяха продадени над 4000 гривни – отличителен знак на мероприятиято. „Open Student Fest 2010“ беше открит на площад Цен-

Дилияна Атанасова от ПУ и Георги Левичаров от УХТ бяха избрани за Мис и Мистър Академика в препълнения Античен театър

сили в турнирите по шахмат, белот, картинг и боулинг. Най-добри на шах се оказаха колегите от Техническия университет, медиците бяха първи на карти, а колегите от АМТИИ и Аграрния университет обреха медалите съответно в картинга и боулинга.

Най-атрактивен от цялото мероприятие се оказа конкурсът за красота. Чаровната студентка Дилияна Атанасова от ПУ „Паисий Хилендарски“ бе избрана от журито за „Мис Академика 2010“, а „Мистър Академика 2010“ стана Георги Левичаров от Университета по хранителни технологии – Пловдив. Първи техни подгласници в конкурса за красота станаха не по-малко красивите Виктория Спасова (отново от ПУ) и близнаците Асен и Емил Друмеви. Втори подгласници са студентите от АМТИИ Желязка Белчилова и Борислав Христов.

Конкурсът се проведе в Античния театър на град Пловдив. На него присъстваха 3000 студенти. Членове на журито бяха заместник-кметът на Община Пловдив Георги Титюков, началникът на регионалния инспекторат по образование доц. д-р Павлинка Кацарова, главният секретар на НПСС, г-н Нешо Узунов – в. „Акцент“, подгласничката на „Мис Марица 2010“, както и представители на спонсорите и официалните партньори на събитието. Фестивалът завърши с Вечерта на студента, която се превърна в празник за всички младежи от града. Поради огромния интерес към мероприятията, на които се насладиха над 7000 пловдивчани, заместник-кметът даде благословието си „Open student fest“ да стане традиционен и догодина да се превърне в едноседмичен празник на младите хора в града ни. Най-активно участие в организацията на фестивала взе Студентският съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Думи срещу догми...

от стр. 10

Трета награда:

Станислава Кирилова, ШУ, 3. курс, БФ („Римейкът на Гоголевия „Шинел“ в драмата на Олег Багаев „Башмачкин“);

Ивелина Христова, БСУ, 4. курс, Журналистика („Юда – необходимият виновник“);

Милена Иванова, ПУ, 3. курс, БЕФЕ („Фантастичните новели на Мопасан“).

Награждаването на участниците и закриването на конференцията бяха предшествани от премиерата на сборника „Планетата слово“, който включва отличените доклади от конференцията 2009 – още една от традициите на събитието. „Думи срещу догми“ ще бъде сборникът, събрал най-добрите научни разработки от пловдивските майски дни, посветени на словото.

Така, с уверен и вдъхновен поглед в научното бъдеще приключи Дванадесетата национална научна конференция за докторанти, студенти и средношколци в Пловдив. Организаторите на събитието изразяват сърдечна благодарност на Студентския съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“ за оказаната от тях финансова помощ, на издателствата „Анубис-Булвест“, „Хермес“, „Пигмалион“, „Летера“, „Жанет-45“, Пловдивско университетско издателство за осигуряване на наградния фонд, както и на членовете на Лингвистичния клуб при ПУ за съдействието им при организирането на форума.

трален от заместник-кмета на Община Пловдив г-н Георги Титюков и г-н Стефан Султанов – заместник-председател на Националното представителство на студентските съвети (НПСС). На площада присъстваха над 1500 студенти, както и граждани, заинтригувани от талантливите участници в концерта. На откритата сцена пяха и танцуваха студенти от Академичния фолклорен ансамбъл на АМТИИ, както и студенти от ПУ „Паисий Хилендарски“. Емоциите не спряха и през втория „Ден на отворените врати“. Тогава студентите направиха истинска реклама на своите университети, изнасяйки презентации и лекции в различните области пред любопитните кандидат-студенти. През последния трети ден от Студентския фестивал „Open Student Fest 2010“ студентите от града премериха

Дистанционното обучение – модели на индустриалната

Проф. д-р Кристина ВЪРБАНОВА – ДЕНЧЕВА

I. Въведение

Ключови фактори за драматичните промени в обществения живот и в развитието на обществото са както интензивността на проникването на новите технологии във всички негови сфери, така и непрекъснатото им усъвършенстване, появата на все повече нови и в един и същи период от време нововъведения. Тези два процеса се формират в сложна среда – те обуславят глобализацията и протичат в условията на глобализация. Следствията от глобализацията са както дълбока криза в традиционните устои на цивилизацията, така и появата на нови устои, които ще играят определяща роля за живота на обществото в бъдещето, включително новите структуроопределящи елементи на икономиката, които директно и косвено формират нов облик и съдържание на духовната сфера.

Образованието е обществена институция, отразяваща цивилизационните устои – да осъществява приемственост между поколенията за предаване на постигнатото знание и да участва в създаването на ново знание, с което осигурява многовековното устойчиво развитие и живот на обществото. Модерното общество, което се формира през последните 500 години, се основава на динамиката на взаимоотношенията между производствените сили и производствените отношения. Доминиращо въздействие върху всички обществени институции и съответно върху протичащите процеси имат именно тези външни фактори, към които се е адаптирала образователната сфера.

В настоящия доклад ще разгледаме промените в образователните модели в техния комуникационен аспект, съставляващ фундамента на модели за обучение.

II. Образователните модели на индустриалната епоха.

Естествено продължение на аграрната ера от развитието на човечеството е индустриалната епоха, започнала с промишлената революция на XIX век, която добива своя класически вид в началото на XX век и продължила до средата на 50-те години. От гледна точка на икономиката, това е епохата на унифицираното производство, съпътствана от масовите продажби. Индустриалната епоха не осъществи мечтите на Томас Мор, Томасо Кампанела, Сен Симон и дори на Бисмарк за „държавата на благоденствието“. Създаването на националната държава като икономически посредник и регулатор на протичащите процеси в материалната и духовната сфера имат за положителен

ефект удовлетворяване на основните потребности на обществото, като същевременно изпълнява успешно своите функции – национална сигурност и отбрана, фискална политика, здравеопазване, образование, култура и др.

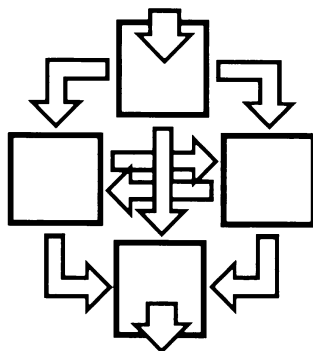
През индустриалната епоха се създават институциите на обществото, които представляват устоите на модерната национална държава. Материалната база претърпява драматични промени под натиска на откритията и изобретенията в инженерните науки: изобретяването на парния двигател на Дж. Уат (1769 г.), печатната машина на Фр. Кьониг (1814.), приложението на електрическият ток от Т. Едисон (1878 г.) и Н. Тесла (1895 г.), конвейера на Х. Форд (1905) и много други нововъведения, довели до револю-

В Пловдив се проведе национална конференция на тема „Образованието в информационното общество“, организатори на която бяха Асоциация „Развитие на информационното общество“, Институтът по математика и информатика (БАН) и Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“. Изнесените доклади през двата работни дни бяха свързани тематично с проблемите на висшето и средното образование. Изключително силно бе присъствието на преподаватели от информатичните катедри на Факултета по математика и информатика – от изнесените над 40 доклада близо две трети бяха от ПУ.

Предлагаме Ви доклада на проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева – ръководител на катедра „Книга и общество“ във Висшето училище по библиотекознание и информационни технологии.

ционни промени в начина на живот на човечеството.

Наследеното от Реформацията и Просвещението в Европа в областта на обра-

зованието, продължило с въвеждането на задължително образование, се допълва от нарастващата маса на открития, технологии и инфраструктура, чийто най-съществен израз е втората комуникаци-

онна революция – изобретяването на телефона, радиото, телевизора и компютъра внасят нови канали за комуникация в съществуващите образователни модели.

Проследявайки еволюцията на комуникационните технологии и тяхното интегриране в обществените процеси, можем да отбележим, че най-бавно навлизат технологиите на индустриалната епоха в културната сфера. Пощенската система е една от най-устойчивите комуникационни системи, които се развиват в динамиката на изобретенията и откритията и намирането на конкретната им реализация за бързо, точно осъществяване на навременна услуга.

Тяхното приложение в образователния процес се илюстрира с осъществяването за първи път в света нова форма

на обучение – *кореспондентското обучение*. През 1840 г. Исак Питман организира във Великобритания обучение по стенография чрез изпращане на материали по пощата. По-късно – през 1856 г. Густав Лангенщайд провежда в Германия езикови кореспондентски курсове. Институционализирането на кореспондентското обучение се осъществява от Берлинския институт „Тусен и Лангенщайд“ през 1886 г. [5]

В САЩ кореспондентското обучение започва през 1870 година, когато Томас Фостър (щата Пенсилвания) публикува в издавания от него вестник инструкции за безопасност на миньорите. Новата форма на обучение бързо се популяризира в обществото, като от 1891 година се забелязва разностранно развитие на програмите за обучение, започва целенасочена дейност за подготовка на обучители, чиято роля в началния етап е била да проверят писмените работи на обучаваните. В САЩ институционализирането на кореспондентското образование става през 1883 г., когато Чаутаука институт (Chautauqua Institute) – Ню Йорк получава разрешение да издава сертификати за завършено кореспондентско образование. За следващите 50 години 39 американски университети предлагат обучение в кореспондентски курсове.

Следващият етап от развитието на новите форми на

мост между образователните и информационната епоха

обучение се свързва с появата на основните характеристики на постиндустриалното общество, наречено информационно общество.

III. Образователните модели на информационната епоха.

Идващата след 1955 г. от САЩ към Европа „трета вълна“, чийто външен признак е преобладаване на броя на заетите в сферата на услугите в сравнение с броя на заетите в сферата на производството, внася верига от промени във всички области на социума. Съсредоточаването на енергийни ресурси, финансова мощ и тотална власт, характерни белези на най-мощните държави в света, се заменят от информацията, високо стойностните технологии, базирани на знания, а новият начин на съществуване на обществото в цялост се трансформира от хомогенно, масово към хетерогенно – демасовизирано общество, в което интензивният информационен обмен и незабавното внедряване на усъвършенствани компютърно-базирани комуникации съставляват гръбнака, около който се създава новата цивилизация.

Основен белег на промените от „третата вълна“ е постигането на социална кохезия или „Общество без граници“. Главната характеристика на изграждащото се общество е еволюцията от класово разделение към социална еднородност, в основата на което е неограниченият персонализиран достъп до съдържание в дигитален вид.[1]

„Третата вълна“, с която се установява нов икономически, политически и обществен ред, неминуемо се структурира от множество трансформации, които протичат включително и в културната сфера.

Образованието, като основен фактор за поддържане на цивилизационния модел, също претърпява кризи и сътресения, отразяващи социално-класовото реструктуриране

на обществото като следствие от гореописаните промени в икономическия ред и съответно произтичащите от това драстични промени в изискванията за знания и умения за новоизграждащата се икономика, основана на знания.

Характеристика на материалната база през последните 30 години е нейното насищане с високотехнологични продукти. Те дават своето отражение върху трите основни измерения на съвременната среда за обучение: пространството, времето, структурата и съдържанието на информационните потоци, както и тяхното движение между обучаващия и обучавания.[2]

Еволюцията на средствата за достъп до знание отразяват както разширяване и обогатяване на теорията и практиката на педагогиката, така и интегрирането на новите технологии като неотменен съставен компонент на учебния процес. *Преминването от традиционна към дистанционна форма на обучение е последният стадий от развитието на образователните технологии, характерни за индустриалната епоха.* Компютрите и развитата информационно-комуникационна инфраструктура внесоха революционен обрат в дистанционната форма на обучение, като в т. нар. „разпръсквателна медийна област“ се добави интерактивната функция на интернет, чрез която отпадна ограничението за време и място на осъществяване на учебния процес. От друга страна съществени промени претърпява и учебното съдържание, което се пренася не само от традиционни на нови видове информационни носители, но и се основава на универсалния комуникационен код – *дигиталния език*, с което настъпват и нови промени по отношение на усвояването на знания и умения в динамично съответствие с изискванията за подготвеност на обучаемия за живот и работа в утрешния

ден. В цялост – *новите образователни технологии са продукт на обществено-икономическото развитие, но посоката на тяхната промяна се определя от приоритетите на икономиката, основана на знания.*

IV. Комуникационни кодове и медийна среда на образованието

Постепенното отмиране на елементната база и съответстващите им производствени мощности и ресурси не елиминира тяхното функционално присъствие към даден етап от еволюционното развитие на материалната база на човечеството и на медиите в частност. Например появата на телевизията не игнорира и не изпрати в забвение радиото, а те продължават да бъдат структуроопределящи за съвременната разпръсквателна област. По аналогичен начин се разпространяват и другите видове комуникационни технологии, макар и в забавеното темпо на отминалите векове.

Кои са характерните черти на коеволюцията?

На първо място, това са комуникационните кодове, които могат да се идентифицират с преносната субстанция, осъществяваща трансмисията между поколенията във всички области на социума, а в частност и в медийната област. Мелвин Дефлър и Евърет Денис определят „езиците като първата велика комуникационна революция“. [7] С оформянето на осмислената реч и езиците се създава първата предпоставка за комуникация в социума, която има решаващо значение върху цялостното развитие на човешката цивилизация.

Въвеждането на двоичния код като основополагащ принцип на съвременните компютърни системи изиграва аналогична роля в технологиите на комуникациите. След изобретението на Морз, което се приема за първата най-раз-

пространена кодова система за предаване на съдържание, двоичният код и породените дигитални езици създадоха универсалния носещ компонент на комуникацията. Определеният като „Lingua franka“ дигитален език в компютърно-базирани комуникации е генетичният код на технологиите през последните 70 години. [8]

Дигиталният език спомага за трансформацията на различните форми на комуникация, за тяхното взаимно проникване и създаването на интегрирана медийна среда, характеризираща се с генетичните кодове на всички предишни в еволюционното ѝ развитие области [7]

След първата „комуникационна революция“ – формирането на осмислената реч и езиците като средство за комуникация, възникването на писменостите като отражение на езиците създава втората комуникационна революция. Както беше отбелязано в първа глава, писмените стадий определя индиректната, отложена във времето, комуникация и поставя материални носители на информацията като посредници в комуникационния процес. Безспорно, тази най-продължителна фаза от развитието на човешката цивилизация характеризира и една от отличителните черти на народите с писменост като най-устойчиво създадените идентичности. [3]

Използването на писменото слово поставя начало на качествен скок по отношение на възможностите за обмен на информация и съответно – на знания, съхранени в документи. Ускорението на книгопечатането през последните 500 години също допринася за обособяването на втората медийна област – документната. Развитието на първата медийна област – разпръсквателната, в условията на техническия прогрес е предшествано от нейните първона-

Дистанционното обучение – мост между образователните модели...

➔ от стр. 13

чални форми на междуличностна и публична комуникация, в които вербалните и невербалните средства за комуникация са заемали основно място. Технически изобретения, в основата на които лежи острата потребност от ускоряване на информационния обмен, породена от набиращата мощ индустриална революция в началото на XIX век, придават нова структура на тази медийна област и нови комуникационни платформи, осигуряващи разрастването на обхвата и възможностите за възприемане на информация в тази медийна област. [6, с. 48]

Третата медийна област се формира от етапа на разпространение на компютрите като средство за създаване и разпространяване на информация. Компютърно-базираните комуникации са опосредствена форма на обмен на информация в първия етап от развитието на компютърните технологии (режим офлайн).

Формирането на разпръсквателната област е продукт на потребностите на индустриалците, но също и на обществото, живеещо в условията на много по-динамичен обществен живот и необходимост да се поддържа най-високо равнище на осведоменост в сравнение с отминалите етапи. Бурното развитие на печатната медийна индустрия е също един от характерните белези на XIX – XX век. Началото на формирането на третата медийна област – в края на XIX и началото на XX

век, се предопределя от разпространението на телефона като средство за комуникация, благодарение на бързо разрастващата се телефонно-телеграфна инфраструктура, на устойчиво присъстващите телеграф и телекс като основни комуникационни средства.

Достъпността на информацията в динамиката на нейното обогатяване и качествено структуриране, както и достъпът до нея за всеки по всяко време и от всяко място се преобразуват в достъп до знание. Мисията на образователните институции е да осигури достъп до знание, чрез която се изпълнява ролята на комуникационен канал между поколенията и се катализира разширяването и задълбочаването границите на познанието.

Коеволюционните модели са форма на преход между настоящето и бъдещето по отношение на технологичните платформи. Съотнесени за моделите на образованието коеволюционните модели придобиват реалните очертания на съвременните образователни модели, които са от хибриден тип – съхранявайки традиционните изходни резултати от протичащите процеси, те се интегрират в своята системна среда, като поемат много от функциите на медиите, базирани на комуникационните функции на интернет. Съвременният образователен процес е немислим без достъп до интернет и използването на съвременни технически средства (мултимедия, телекомуникации).

„Мостовите на близост“ между традиционните образо-

вателни модели и налагащите се от компютърната революция модели се крият в общата база – достъп до съхранено на различни информационни носители знание. Независимо от информационния носител, достъпът е възможен когато е създадена интегрирана в съвременната информационна инфраструктура платформа за провеждане на образователния процес.

V. Еволюция на образователните модели

Образователните модели на миналото могат да се определят като константно-стационарни, трансформацията им в константно-динамичен тип, която протича през последните 30 години, изисква смяна на парадигмата на образованието. Необходимите условия за тази драматична промяна се осигуряват от възприетите стратегии на Европейския съюз и съпътстващите инициативи, утвърждаващи създаването на единно европейско образователно пространство. Интелектуалният потенциал на Европа, базиран на новите високи технологии, е стратегически приоритет в предприетите мерки за ускорено изграждане на икономиката на знанието. За неговото акумулиране и развитие е необходимо обновяващо се кадрово осигуряване чрез изграждане на инфраструктура, която да осигури непрекъснато обучение и непрекъсната промяна в съдържанието и формата на получаване на образование, които да са динамична променяща се постоянна съставна в жизнения път на човека.

Функциите на научно-образователната дейност, които обхващат обучението, предаването, натрупването, съхраняването и създаването на нови знания и оценка на тяхната ценност, се трансформират под натиска на промените в глобалната инфосфера. Трансформациите се наблюдават в две направления – промяна на формата, вида и качеството на реализиращите се в тези процеси комуникации, от една страна, а от друга – настъпването на структурни и съдържателни промени, както и промяна в последователността на тези процеси. [2]

Новите трансформации във веригата на придобиване и разпространение на знания засягат в най-голяма степен традиционния модел на висшите училища. Преминването към компютърния хибриден модел беше белязано от възникването и развитието на електронното образование. Дигитализацията на учебното съдържание и предоставянето му онлайн на базата на развитието на компютърните технологии и интегрирането на компютъра като крайно телекомуникационно устройство чрез Интернет промениха вида, структурата и съдържанието на информационните потоци, осигуряващи образованието, но качественият скок се осъществил с обогатяване на потребителския интерфейс и новите поколения комуникации, интегрирани в глобалната мрежа.

Следва

Библиография

1. Бъдещето на производството на знания в академичните институции. (Съставители М. Джейкъб и Т. Хелстрьом. Прев. от англ. Ж. Димитрова. Научна редакция К. Симеонова). С., Изд. Пи Ар Пойнт, 2003, 128 с.
2. Върбанова-Денчева, К. Интелектуални комуникации и съвременни технологии. Алтернативи пред научните библиотеки. С., Акад. Изд. Марин Дринов, 115 с. с. 58-67
3. Върбанова-Денчева, Кристина. Дигитална конверсия и функционална трансформация на библиотеките. София: За буквите – О писменехъ, 2009, 386 с.
4. Китова-Василева, Мария. Език и писменост: произход и развитие, НБУ. София, 2008, с. 96 – 112, 11 – 17.
5. Петров, П. и М. Атанасова. Образованието и обучението на възрастните. Актуални проблеми – издателство „ВЕДА СЛОВЕНА – ЖГ“, С., 1999, с. 303
6. Фидлър, Роджър. Медиаморфоза. Да разберем новите медии. Изд. Кралица Маб. София, 2005
7. DeFleur Melvin and Everett Denis. Understanding Mass Communications. 4 ed. Boston, Houghton Mifflin, 1991, p.4.
8. Varbanova-Dencheva, Kristina. Digital conversion as an object, method and strategy for education at the State Institute of Library Studies and Information Technologies. // Globalization, Digitization, Access, and Preservation of Cultural Heritage. (8-10 November 2006, Sofia, Bulgaria), Proc. 2007, pp 127 – 135.

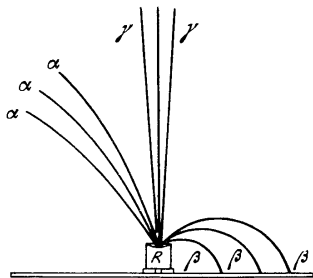
Проф. Никола Балабанов ни повежда по „магистралите на ядрената физика“

През месец май в Пловдивския университет беше представена новата книга на проф. д-н Никола Балабанов „По магистралите на ядрената физика“. Книгата е посветена на двама от неговите учители – проф. Елисавета Карамихайлова и проф. Леон Митрани. Срещата беше открита от ръководителя на Катедрата по атомна физика доц. д-р Христо Христов. Впечатления споделиха доц. д-р Агоп Сренц, гл. ас. д-р Иван Попов, който заяви, че проф. Балабанов е поел три щафети от проф. Митрани – преподавателската, научната и популяризаторската дейност.

Предлагаме на читателите встъпителната част на книгата, където авторът синтезирано обяснява идеята и отношението си към хората, допринесли за едно от „чудесата“ в науката – разгадаване тайните на атомното ядро.

Фигурата с трите вида радиоактивни лъчи е показана за пръв път от Мария Кюри при защитата на нейната докторска дисертация (25 юни 1903 г.).

Нито знаменитата дама, нито маститите учени, присъствали на защитата, са виждали в посочената диаграма нещо повече от нагледна картина, която илюстрира поведението на α -, β - и γ -лъчите в магнитно поле. Сега вече знаем, че тази картина има много по-богато съдържание. По същество радиоактивните лъчи представляват:

- първите посланици на атомното ядро, още неизвестно по онова време;
- първите елементарни частици в лицето на електроните (β -лъчите) и фотоните (γ -лъчите), които изпълняват фундаментална роля в строежа на материята;
- прояви на неизвестни дотогава фундаментални

взаимодействия в природата – силните и слабите взаимодействия, които заедно с електромагнитните и гравитационните осигуряват стабилността на нашия свят.

Следователно в диаграмата на М. Кюри е била закодирана новата физика, променила лицето на XX век. Връщайки се мислено в началото на онова столетие, можем да гледаме на посочената диаграма като на планшет с интуитивно начертана върху него стратегия за бъдещи действия в науката. Трите лъча могат да се приемат като основните трасета, нанесени върху картата на зараждащата се нова наука (от френски „trace“ – направление на пътя).

Десетина години по-късно по начертаните линии ще възникнат „шосетата“, върху чиито неравни настилки са се движили пионерите на ядрената физика („chaussee“ – път, настлан с камъни). През след-

ващите години, с появата на новите революционни теории – теорията на относителността и квантовата механика, както и с усъвършенстването на експерименталната техника, шосетата ще се превърнат в магистралите на ядрената физика (лат. „magistralis“ – главен съобщителен път).

Имах възможност да измина част от своя творчески път по шосетата и магистралите на ядрената физика. Искам да споделя с повече хора онова, което видях и научих при вълнуващите пътувания по тези пътища. На това е посветен първият раздел на книгата.

Благодарен съм на съдбата, че още в началото на този път ме срещна с две забележителни личности, които ми помогнаха да направя първите стъпки в науката – Елисавета Карамихайлова и Леон Митрани.

През лятото на 1958 година проф. Карамихайлова – първият ядрен физик на България, предостави на мен – студента третокурсник, своята лаборатория в БАН и своите резултати, за да се подготвя за участие в международната младежка конференция по мирно използване на атомната енергия в Москва. През есента на същата година

доц. Митрани – блестящ лектор и изследовател в Софийския университет, ме въведе в света на атома и атомното ядро. Няколко години по-късно, като пръв ръководител на новосъздадената катедра по атомна физика в Пловдив, той ни даде ярък пример за преподавателска, изследователска и популяризаторска дейност, на който аз през целия си живот се старах да подражавам.

Във втората част на книгата, наред с някои исторически и автобиографични материали, разказвам за тези изключителни личности, за тяхната съдба, постижения и драми.

Преди да тръгнем по пътищата и магистралите на ядрената физика, смятам за уместно да подготвя читателите за пътуването. За целта ще направя малък „инструктаж“, под формата на встъпление, за да ви запозная с „пътните знаци“ (понятията) и „правилата за движение“ (закономерностите), важни за света, в който ни предстои да навлезем. Онези, които не се нуждаят от такава подготовка, могат да прескочат встъплението и да стартират направо по „магистралите“.

Встъпление

*Стабилността на атомните ядра е такова задължително условие за съществуването на обкръжаващия ни материален свят, каквото за нашия живот е периодичното свиване на сърдечния мускул.

*Трябва да се удивяваме на изкуството на природата от две елементарни частици – протон и неутрон, да създаде стотици ядрени разновидности.

*Изглежда, природата има „предпочитания“ към ядрата, в които всички протони и всички неутрони са групирани по двойки (подобно на това, както обществото стимулира създаването на семейни двойки).

*Названието „магически ядра“, използвано в миналото като знак за неизяснената същност на тези ядра, се е запазило и до днес, вече като белег на романтичната природа на физиците.

Есета, получили отлични оценки на изпита по български език

Още от дълбока древност човекът се е стремил да направи заобикалящия го свят разбираем и подреден чрез осмислянето на всичко като съставено от полюси. Въвеждането на противоположни категории като добро и зло, красиво и грозно, космос и хаос е подпомогнало процеса на самоосъзнаване и самопознание. Независимо от времето, в което живее, от мястото и условията, от вярата в едни или други богове всяка една общност е изградила своите ясни и устойчиви норми, които гарантират не само нейното оцеляване, но и съществуване изобщо. Защото какво би бил човекът, залутан в безкрайната Вселена без никакъв ориентир, ако не бездушна частица от хаоса? Дали онази уникална привилегия, дадена на хората – свободата да избират и да преобразяват света, ще има смисъл, ако липсват алтернативи?

Но, разбира се, не всички оценяват стойността на това човешко право, нито осъзнават силата, която то дава. А тя може да е и съзидателна, и деструктивна. Затова у нас е заложен и регулатор – съвест-

Съвестта като основа на човешкото

Стиляна Пенкова

та. Често твърдим за някого, че е „безсъвестен“, но това не може да се тълкува буквално. Хората се различават по своите разбирания, възпитание, ценности. Всеки обитава собствен свят и заема точно определена част от цялото, всеки има своята неповторима мисия и извървява сам своя жизнен път. Но това, което ни обединява, е човешката ни природа, а съвестта стои в нейната основа и е неразделна част от всеки от нас. Тя ни мъчи, кара ни да чувстваме вина, поставя бариери пред нашия устрем, предпазва ни от грешки и ни съди за вече допуснати. Най-строгото порицание, най-тежката критика идва от вътрешния глас, който е на мястото си и не може да бъде напълно заглушен. Той ни подкрепя в онези житейски изпитания, когато сякаш ходим по въже и можем

лесно да загубим равновесие. А колко пъти падаме въпреки това? Тогава изживяваме своя собствен ад, за да се научим да бъдем по-внимателни следващия път...

Но защо съвестта не може да ни предпази от грешки. Несъмнено е, че я има, а все пак, оказва се, не е всесилна. Волята ни неведнъж успява да пробие поставената стена. Действаме, без да се съобразяваме с нея, поемаме риск, защото пред нас винаги има поне две алтернативи. Никакви морални закони не могат да отнемат свободата ни да избираме. Изградил своя свят като съставен от противоположности, човек няма как да си затвори очите за съществуването на другото, колкото и да е отречено. Съвестта е безсилна, когато твърдо сме решили да се отклоним от правия път. А човекът е любопитен и това

му качество му помага да разширява своите хоризонти, да се стреми към новото и да се самоусъвършенства. Но и тук трябва да отчетем другата страна на монетата (нали всичко е изградено и от добро, и от зло) – заради него бъркаме и после се терзаем. Съвестта е безмилостна, но тя е и нашият своеобразен ангел пазител. Както се казва: „Каквото сам си направиш, никой не може да ти го направи.“ Тя, надявам се, няма да ни позволи и да разрушим напълно себе си и заобикалящия ни свят.

Затова не се опитвайте да я премахнете по оперативен път, ако искате да запазите човешкото! Съвестта нарушава комфорта ни, но ние не сме създадени, за да се носим блажено по течението. Уви, никой не е съвършен и страданието, грешките са част от живота ни, когато се опитваме да живеем пълноценно.

А как копнеем за хармонията, която все остава непостижната! Като обаче се успокоим с мисълта, че нашата съвест ще е винаги вътре в нас и ще осветява пътя ни нагоре. Стига да изберем да го поемем.

Съвест. Всички ли я носим у себе си? По природа ли я притежаваме, или се учим да я слушаме? Можем ли да я изкореним? И ако да, то тогава какви ще бъдем, щом само хората имат съвест? Не човеци, а един от многото видове, населяващи планетата Земя.

Стотици, хиляди, милиарди години еволюция. Отвъд необятното, онова, което не може да се обхване от човешката мисъл, стои раждането на съвършенството. И то от хаоса. Това е началото, от което започват съществуването си всички видове организми. От поемането на първата глътка въздух започва борбата. Защото да се бориш – това означава, че живееш. Природата безмилостно унищожава едни, а други водят борба за съществуване. Търпят промени. Еволюират.

Съвестта като основа на човешкото

Ралица Пенева

Еволюция е равно на развитие, приспособяване към промените на околната среда. И не само физическо развитие, а и психическо, мисловно, духовно.

Животът е борба, „безмилостно жестока“, и природата награждава тези, които притежават силата и волята. Награждава ги с мисъл, осъзнаване. Хората са единствените живи организми, които притежават мисъл. В основата на мисълта стои съвестта. Мисълта е човешко, което значи, че сме човеци именно поради факта,

че притежаваме съвест.

Но какво всъщност означава това понятие – „да имаш съвест“? И дали тя е наистина нашето най-голямо предимство пред останалите живи същества?

Безспорно мисълта е единственото, което отличава човешката раса. Но какво предимство може да бъде тя, когато да мислиш, да имаш съвест, означава да осъзнаваш какво вършиш, дали правиш добро, или не? А в същото време да рушиш, помиташ, унищожаваш

живота около себе си! Как така? Какво ти дава право да желаш толкова силно да бъдеш като Него? Всемогъщ. Владеещ необятното. Обхващащ всичко около себе си – именно поради божественото. Какво дава право на творението да се изправи срещу своя създател? Да изкорени първичното, по-истинското и чистото. Та нали уж хората имаха съвест?! Нали тя беше тази, която противопоставяше първичност-мисъл?! Нали заради нея ние се наричаме човеци – може би най-висшето и съвършено наследство на еволюцията?!

Но ако хората имат съвест, то тогава какви сме ние? Не сме животни, защото не се водим единствено от инстинктите си. Защото съзнаваме. Съзнаваме,

До Москва и обратно

или за едно прекрасно преживяване в най-духовния и космополитен руски град

Владислава КАЗЪЛОВА

Също като знаменитите три сестри на Чехов ние всички все си повтаряхме: „отиваме в Москва, в Москва.....“ И тя ни посрещна с типичната си смрачаваща вечер, задръствания по главните градски артерии (кое ли там не е главно?), но красива, осветена, огромна, гостоприемна.

Превъзбудени от факта, че сме вече там и в желанието си да се запознаем по-близо с обичаите, нравите на руснаците и красотите на града поехме към сърцето на Русия – Червения площад и Кремъл. Манежът, Храмът на Христос Спасителя, чиито кубета ни примамваха със златните си благородни отблясъци още през първия ден, музеите на Пушкин и Тургенев и разбира се Старият Арбат, парадът за 9 май, морето от матрьошки в Измайловския парк, музеят на руската водка – бяха само част от нещата, които Москва ни разкри по време на нашия престой там.

„Уникално е!“ – беше най-често повтаряната фраза на Ани Маринова от 3. курс, БЕРЕ, която се превърна в запазена марка на българската ни група. Туристическите обиколки продължаваха всеки ден след часовете по граматика и разговорна практика, които имаха за цел да усъвършенстват знанията по руски език на студентите.

Всеки ден се потапахме в магията на московския 75-годишен метрополитен, за да откриваме нещо ново и вълнуващо от руската столица.

В Москву, в Москву, в Москву...

А. П. Чехов

посрещане на преподавателите от Института за руски език „А.С. Пушкин“, чудесните културни възможности, които се откриха пред нас. Та,

я видяхме, не е само Москва на големите контрасти – бедни и богати, претъпкано метро и автомобили последен модел на всяка крачка, сгради с неповторима старинна архитектура и многоетажни, построени по последна дума на техниката, небостъргачи. Москва е и си остава онова туптящо сърце на Русия, онази душа, която е способна да те омагьоса и да те направи съпричастен с древното, вечното, спасителното, истинското у руския народ, което е скрито далеч зад всекидневната суматоха и помпозност. И на теб – студента, преподавателя, или просто туриста, ти се иска отново да се върнеш там, сякаш оставил част от себе си и с пълното съзнание, че само тук, в Москва, сред храмовете и червените звезди би могъл да се почувстваш отново цял.

Москва ни изпрати слънчева и усмихната. Тя не тъжеше като нас, че я напускаме, може би, защото знаеше, че рано или късно всеки ще връща, за да я види отново, да се разходи по нейните огромни проспекти и малки улички с фотоапарат в ръка или просто с мислите и желанието си отново да зърне червената звезда на Кремъл, или да чуе в метрото „Осторожно, двери закрываются! Следующая станция...“ Изберете сами къде искате да попаднете...

Студентите от ПУ на Червения площад в Москва

Успяхме да вкусим от традиционните борш, „сгущенка“ (кондензирано мляко със захар), „пърняки“ (медени курабийки), пирожки, кефир и квас, „блины“ (палачинки) със месо и сметана и разбира се знаменитият „пломбир“ (сладолед).

Всеки откри по нещо лично за себе си, което ще съхрани завинаги в спомените си от осемстотингодишния град. Всички бяхме очаровани от прекрасното време, топлото

кога, ако не сега, ще имаме възможността да видим украсената празнично горда победителка във Втората световна война? Кога, ако не сега, ще се възползваме от шанса да станем свидетели на избухващите в небето фойерверки за 65-годишната победа над фашизма, и кога, ако не сега, ще споделим заветното „Ура! Победа!“ с руския народ.

Каквото и да говорят хората, Москва на 21. век, такава, каквато

➔ от стр. 16

но не оценяваме. Забравяме миналото си – рушим и унищожаваме природата, това, което тя е градила векове, след това ние, и то съвсем съзнателно, го рушим за отрицателно време. Лишаваме настоящето си от значение, за да изграждаме предварително онова, което сме сигурни, че ще получим – бъдеще. Кроим планове. Творим. Преминаваме граници, рушим окови, материализираме душевното... Спри! Не чуваш ли?! Онова гласче, там, вътре в теб. Заслушай се – ще го чуеш! Някои го наричат бог – този, който ни води по пътя, други – природа, която ни е направила хора, развила ни е, усъвършен-

Съвестта като основа на...

ствала. Въсщност бог е не на небето, а в сърцето, природата е не онова, което ни заобикаля, а вътре в нас, около нас, ние сме едно цяло, част от това съвършенство. И това, което сме, е благодарение на това, което изпълва всяка клетка от тялото ни – мисълта ни. Тя стои в основата на всяко наше действие. Мисъл, Бог, съвест – няма значение кой как го нарича. Съвестта е това, което ни отличава от животните, но и от това, което ни отдалечава толкова много от истински човешкото, къса връзката ни с природата.

Имаме мисъл, но използваме ли този дар? Затова имаме

и съвест, защото освен най-добрият ни приятел, тя е и най-големият ни съдник, нашият затвор. Съвестта поставя граници. Имаме очи, за да видим последниците. Имаме уши, за да я чуем.

Нека съвестта у всеки говори. Въсщност, по-точно би било да кажем – „нека всеки се научи да я чува!“ Защото тя не е безмълвна. Та, нека се научим да слушаме. Но не и след като унищожим нечий надежди. Нека бъдем хора, християни. Но не само на Коледа, когато нечий тъжен детски поглед, вперен в нас, ни разчувства и ни напомни, че заради това сме човеци

– да отвърщаме на този блестящ поглед, чист по детски. Да протегнем ръце – нали затова сме хора!

Когато съвестта, нашият съдник, заговори, всичко останало притихва. Съвестта извиква срама, осъзнаването – тя е основата на всички наши чувства. Под нейната воля събираме счупените парченца човешинка, градим съборените граници, и най-важното: осъзнаваме, че тези граници не бива да бъдат преминавани. Та ние вече сме ги минали. Пристъпили сме на по-високо ниво. Станали сме човеци точно тогава. Преминането няма да бъде стъпка напред. Напротив.

Ние, децата на своите родители, сме длъжни...

Ние, децата, сме длъжни... Когато са живи нашите родители, да ги даряваме с обич, да им носим радост и успехи повече, отколкото мъка и неудачи. А когато вече ги няма на този свят, да пазим паметта им чиста, да браним тяхната истина, тяхното дело, тяхното минало, защото ние сме тяхното бъдеще.

Искам да поясня някои факти и да изразя несъгласието си с други, изнесени в статията на д-р Любка Танчева „Спасението на българските евреи – борба за съхранение на националното ни достойнство“, публикуван в брой 3-4 на в. „Пловдивски университет“. Тя разглежда въпроса многопластово, но и откъслечно. Наистина темата за спасяването на българските евреи е широкообемна, основна роля обаче имат Парламентът, Св. Синод и като допълнение към тях – Съюзът на българските писатели, юристите и българските граждани. А народът си има водачи, лидери, които го организират.

Националната ни кауза е защитена преди всичко от част от депутатите в Парламента (по-точно от XXV Обикновено народно събрание), с акцията на неговия председател Димитър Пешев.

Впечатленията от трагичната картина на преминаващите пеша евреи от Беломорието – жени, деца, старци, плачещи и предизвикващи сълзи у гражданите на Кюстендил и Дупница, Димитър Пешев получава от Димитър Икономов (депутат), Петър Михалев (депутат, адвокат и общественик), Цвятко Петков Кръстев (депутат и адвокат), Иван Момчилов (адвокат и общественик) и сам наблюдава в родния си град.

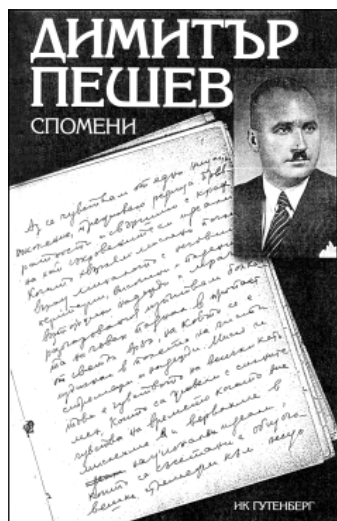
От околийския управител

на Кюстендил Пешев научава за нареждането „да пристъпи към прибирането в търговските складове на всички евреи“, имало е разписание за специални влакове, с които българските евреи да се „изпратят“ вън от България, където да се предадат на една съдба, която тогава не ни беше ясна, макар, че можехме да си я представим ...“

„...И аз за себе си реших да направя всичко, което се възнамерява и което ще злепостави България пред света и ще лепне върху нея петно, което тя не заслужава... Първото, което неотложно и незабавно трябваше да се направи, беше да се явя пред министъра на вътрешните работи Петър Габровски... Към моето решение се присъединиха мнозина и се реши да отидем една група...“ (делегацията се явява на срещата с министър Габровски на 9 март 1943 г. (бел. моя).^{1,2}

Д. Пешев действа бързо, съставя писмо-протест с подписите на 43 депутати (заедно с него), внася го при министър П. Габровски и на 10 март 1943 г. арестуваните евреи са освободени и се прибират по домовете си.

Нищо, че на 17 май с.г. проф. Богдан Филев излиза с остро и обидно слово срещу Пешев – председател на Парламента (Камарата), нищо, че е бламиран, срината е политическата му кариера, той остава само депутат. Нищо... за него е важно, че са спасени 48 хиляди български поданици. Зад него са честните депутати, силните личности от мнозинството и някои лидери и водачи на партии, между които проф. Александър Цанков

– два пъти министър-председател, който дори в реплика в парламента срещу проф. Б. Филев е против бламирането на Пешев (макар че остава верен на немската политика), Тодор Кожухаров – три пъти герой от войните, инвалид, юрист, писател и публицист, редактор на в. „Слово“, Петър Габровски, Дим. Икономов.^{3,4}

Всички те са осъдени на смърт от т.нар. „народен съд“ и разстреляни на 1 февруари 1945 г. (с изключение на Д. Пешев – с 15 г. присъда, и проф. Ал. Цанков – задочно). Осъдени „за антисемитизъм“!!!

Авторката на статията д-р Л. Танчева пише, че „Д. Пешев е един от авторите на антиеврейския закон...“, което е невярно. Проектозаконът и Законът за защита на нацията (ЗЗН) е внесен на два пъти в Парламента от министъра на вътрешните работи и здравеопазването, но този закон на първо място е срещу масонството, на второ – срещу тероризма от болшевишки елементи, и след това срещу еврейското надмощие в стопанския живот. И Пешев като всички го гласува, защото провалът на такъв закон ще доведе до свалянето на правителството, а това води до хаос на държавата във военното време, дори участие във войната.

Този факт е отразен в „Спомени“ на Д. Пешев, в книгите на Габриеле Нисим и проф.

Бар-Зоар (САЩ), дори и в книгата на Хаим Оливер „Ние, спасените“.

На 13 октомври 1998 г. в Парламента на Италия в Рим Габриеле Нисим представи делото и книгата за Пешев, издадена на италиански език, върху която беше работил както в Държавния архив, така и с личния архив в дома на сестра му и зет му – инж. Иван Кираджиев, където Димитър Пешев живя трийсет години, като член на семейството.

Там, в парламента на Рим, един депутат възкликва, че ако беше се намерил поне още един председател и депутат в парламентите на Европа като българина Димитър Пешев, може би нямаше да загинат шест (6) милиона евреи!

Няколко месеца по-късно, на 12 юни 1999 г., в Народното събрание на Република България беше представена на български език книгата на италианеца Габриеле Нисим „Човекът, който спря Хитлер“.

Неговото представяне, честване, организирането на фондация „Димитър Пешев“ дължим на правителството на ОДС (1997-2001 г.), по-конкретно на депутатите Иван Николаев Иванов, Йордан Соколов (тогава председател на парламента) и др. На Габриеле Нисим президентът на Република България връчи орден „Мадарски конник“ – I степен.

Вечерта в НДК се състоя тържествен концерт „Бухенвалдски набат“, посветен на спасителите и спасените.

В Страсбург, в Двореца на Европа, седалището на Съвета на Европа, беше поставен бюст на Д. Пешев

На ул. „Неофит Рилски“ № 47 – София, в дома на Пешев (отнет му завинаги от т. нар. „народен съд“), беше поставена паметна плоча.

На 24 октомври 2003 г. (Димитровден) в родния му град Кюстендил бе открита къщата музей на Димитър Пешев, където присъстваше и Габриеле Нисим.

Положени бяха цветя пред паметника както от гостите от Израел, така и от българ-

¹ Пешев, Димитър. Спомени, Състав.коментар и бележки Николай Поппетров. С: Изд. Гутенберг, 2004, 352 с. с портр.

² Нисим, Габриеле. Човекът, който спря Хитлер: Историята на Димитър Пешев, спасил евреите на една нация. С: Народно събрание на Република България, 1999, 408с. с портр. Прев. от итал.ез., издадена 1998 г. – Милано, Италия.

³ Пешев, Димитър. Спомени, Състав.коментар и бележки Николай Поппетров. С: Изд. Гутенберг, 2004, с. 222, 228-229 с портр.

⁴ Нисим, Габриеле. Човекът, който спря Хитлер: С, 1999, с. 209-259

Фондация „Пигмалион“ връчи своята литературна стипендия

Четири от стипендиантите на „Пигмалион“ заедно с г-н Емил Стоянов

Фондация „Пигмалион“ връчи за шести път годишната си стипендия за литература на студент от Пловдивския университет. Този път тя бе присъдена на Евелина Кованджийска, която е студентка последна година. Тя казва, че за нея поезията е начин да изрази себе си и своите мисли за света. Любовта ѝ към писаното слово и годините упорит труд се увенчаха с успех. Кованджийска е поред-

ният носител на стипендията за литература, а наградата ѝ връчи управителят на фондация „Пигмалион“ Емил Стоянов. Тържеството се проведе в литературния салон на фондацията на ул. „Иван Вазов“ 42.

С традиционната си стипендия за литература фондация „Пигмалион“ поощрява пиещите студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Ние, децата на своите...

➔ от стр. 18

ски евреи. Израел обявява Пешев за Праведник (Свещец) на света. На ул. „Московска“ в София, зад църквата „Св. София“, са поставени три мемориални плочи – на Димитър Пешев, митрополит Кирил Пловдивски (бъдещия патриарх Кирил) и Екзарх Стефан, на цар Борис III, царица Йоанна и българския народ, дарени от Кнесета (парламента) на Израел и признателните български евреи в Израел.

В синагогата в Пловдив също беше поставена мраморна плоча на спасителите – патриарх Кирил и Димитър Пешев, от пловдивските евреи.

На 16 юни 2004 г. (Пешев е роден на 13 юни 1894 г.) във Военния клуб в София се

състоя премиера на книгата на Димитър Пешев „Спомени“ – съставителство, коментар и бележки на историка Николай Поппетров, издател Бойко Киряков – „Гутенберг“. Издаването на книгата се осъществи благодарение съдействието на г-жа Вена Муравиева (дъщеря на Константин Муравиев) и фондация „Бъдеще за България“.

С указ № 129 на президента на Република България г-н Петър Стоянов на 6 март 1997 г. Димитър Пешев беше награден посмъртно с орден „Стара планина“ – I степен за „извънредно големите му заслуги за спасяването на българските евреи през 1943 г.“

Кичка Стоянова Пешева, племенница на Димитър Пешев

Български буквар получи награда в Сърбия

Едно от най-големите сръбски издателства – Издателство за учебници, ежегодно присъжда наградата „Стоян Новакович“ за постижения и успехи в подготовянето на учебна литература за средното училище. Наградата за 2010 година е присъдена на три авторски колектива, между които и един пловдивски. В категорията за учебници и учебни помагала, предназначени за националните малцинства в Република Сърбия, наградата „Стоян Новакович“ е присъдена на „Буквар за първи клас на основните училища“ с автори Дарина Дончева и Нели Трифонова.

Това е първият по рода си буквар за малките ученици от българското национално малцинство, издаван в Сърбия. Предназначен е за деца билингви, но това не отменя необходимостта от грамотиането на учениците да бъде съобразено с правописните и фонетични особености на българския език. В този смисъл в Буквара са изпълнени основните методически изисквания и принципи

на началното обучение по български език.

Интересните и забавни текстове, езиковите упражнения и игри, а също така отличното художествено и полиграфическо оформление на Буквара удовлетворяват високите критерии за съдържание и естетически външен вид, на каквито е задължително да отговаря всеки един учебник независимо от числеността на учениците, които ще се обучават от него.

Открита бе специализирана икономическа библиотека

В Института за пазарна икономика в София, съвместно с Българската макроикономическа асоциация и с подкрепата на Фондация „Америка за България“, бе открита Икономическа библиотека. Фондът включва над 3000 заглавия и около 1700 автори. Книгите са подредени в няколко категории – икономика и хуманитарни науки (тук се включват статистика и иконометрия, икономическа история и теория, финанси, индустрия, икономика в преход), наука и технологии, общи интереси, политология и социология, както и редица периодични издания – доклади на Световната банка, Европейската комисия, различни индекси и класации, изследователски материали и журнали.

Мисията на библиотеката е да предоставя качествена икономическа литература – от една страна, съдържателната класика, а от друга – нови заглавия, които трудно се намират на българския пазар. Подборът на книгите ще се осъществява периодично от Комитет за селекция, съставен от експерти на ИПИ и БМА.

Библиотеката предлага годишен абонамент, като повече информация за ползването ѝ, както и каталог на книгите, може да се намери на уебсайта: <http://library.ime.bg/>. Абонаментът за студенти е с отстъпка.

Библиотеката се намира в офиса на Института за пазарна икономика, което я превръща не само в хранилище за книги, а в платформа за дискусии, коментари и мнения.

МЛАДИ МУЗИКАНТИ ДАДОХА УРОК ПО БЛАГОРОДСТВО

Петя КОЛЕНЦОВА

Вторият благотворителен концерт в подкрепа на книгата „Паметта на сърцето“ се състоя в аулата на Националното училище за музикално и танцово изкуство „Добрин Петков“. Около 60 души дадоха своята лепта за каузата.

Организатори на музикалната изява са млади музиканти, бивши възпитаници на училището от випуск 2004. „Моите ученици ми дадоха урок по отношение и любов към учителите си, училището и историята. Инициативата и за двата концерта в подкрепа на книгата е изцяло тяхна.

Днес те учат или са завършили в наши и чужди университети и музикални академии. Идвайки си за лятна ваканция в Пловдив, са разбрали, че за издаването на книгата е нужна подкрепа и ми се обадиха с идеята да организират концерти“, разказа Ирен Капеловска – автор на „Паметта на сърцето“ и преподавател в училището.

В първия концерт се включиха Елена Лачева – пиано, Деляна Лазарова – цигулка, Деяна Вълчинова – пиано, Илица Даскалова – сопран. Тя се състоя в книжарница „Хеликон“ на 30 юни. Във вчерашния концерт се изя-

виха още Теодора Стефанова – флейта, Деница Димова – цигулка, Вера Кабамитова – пиано, Божана Юрганджиева – ударни. В програмата бяха включени творби на Менделсон, Шуман, Шопен, Пучини, Форте, Пиаццола, Владигеров и др. Най-много овации събра великолепното изпълнение на Стоян Даскалов и Илица Даскалова, които изпяха популярната ария на Канио от „Паячи“ на Р. Леонкавало.

„Паметта на сърцето“ е написана по повод 65-годишнината от основаването на НУМТИ „Д. Петков“. Книгата съдържа 25 интервюта с едни от най-изтъкнатите и

обичани музикални педагози, преподавали в училището от самото му създаване през 1945 година, мисли и спомени на творци (някои от тях със световна известност като Милчо Левиев, Мичо Димитров, Кеворк Мардиросян) и общественици за интервюираните, кратки историко-географски данни и снимков материал от личните архиви на учителите. „През техния поглед, преживявания, съхранени спомени се очертава животът на училището от основаването му до днес“, обяснява Капеловска.

Научни подходи за лов на слон

Задача. Да се хване слон в пустинята Сахара. Да се приведат възможно повече научни методи за решаване на проблема.

МАТЕМАТИЧЕСКИ МЕТОДИ

Метод на инверсната геометрия

В дадена точка в пустинята поставяме клетка, влизаме в нея и заключваме вратата. Правим инверсия на пространството относно клетката. Сега слонът е вътре, а ние – отвън.

Метод на проективната геометрия

Без ограничение на общността можем да считаме, че пустинята е равнина. Проектираме равнината в права линия, а линията – в точка, намираща се в вътре в клетката. Слонът ще се проектира в същата точка.

Метод на Болцано-Вайерщрас

Ограждаме пустинята Сахара с достатъчно голяма правоъгълна област. Вертикално по средата на областта прекарваме решетка по права линия. Чакаме слонски рев, за да идентифицираме поне един див слон. Той е или в лявата половина, или в дясната. Да предположим, че е в лявата. Разделяме на две тази половина с хоризонтална решетка, отново идентифицираме слон и т.н. Площта на получаващите области клони към нула, така че при достатъчно голям брой деления ще имаме слон, ограден с решетка с достатъчно малки размери.

Метод на топологията

Привеждаме пустинята Сахара в чети-

римерно пространство. Съгласно основите на топологията можем да проведем такава деформация, че при връщане в тримерно пространство слонът да се окаже завързан на възел. В това състояние той е безпомощен.

МЕТОДИ НА ТЕОРЕТИЧНАТА ФИЗИКА

Метод на Дирак

Забелязваме, че всички диви слонове в пустинята Сахара са ненаблюдаеми величини. Оттук следва очевидно, че всички наблюдаеми слонове в Сахара са питомни. Залавянето на питомен слон предоставяме на читателя за самостоятелна работа.

Метод на Шрьодингер

Във всички случаи съществува положителна, различна от нула вероятност, че слонът сам ще влезе в клетката. Стойте и чакайте.

МЕТОДИ НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНАТА ФИЗИКА

Термодинамичен метод

През пустинята опъваме полупроницаема мембрана, която пропуска всичко, освен слонове.

Метод на активацията

Облъчваме пустинята с бавни неутрони. В слона ще постъпи радиоактивна доза и той ще започне да се разпада. Ако процесът е достатъчно дълъг, слонът няма да може да окаже никаква съпротива.

Автор: Неизвестен.

Превод от руски: доц. д-р Снежана ГОЧЕВА, ФМИ

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЪЛЪСКАНИЦИ

1. Професор по математика купил 7 бутилки вино по случай своя юбилей през 2010 година. Но коя да отворят най-напред? Нареджат ги в редица и започват да броят: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и пак... 8, 9, 10 и т.н. На която бутилка се падне 2010 тя ще бъде отворена първа. Но това ще отнеме страшно много време. Можете ли да предложите по-кратък начин?

2. Принцеса Жозефина трябва да избира измежду 10 принца – кандидати за ръката ѝ. По стар обичай строят претендентите в кръг и като започне от произволен от тях брой по часовниковата стрелка до 17. На когото се падне това число излиза от кръга и като утешение му дават 100 златни дуката.

Продължава отново да брой до 17 и т.н., докато остане само един кандидат. Откъде трябва да започне първоначално броенето, за да остане накрая само Джордж, за когото тя тайно е решила да се омъжи?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. Боян е изписал всичко 512 нули.

Забележка. Може лесно да се напише компютърна програма, която да „проброй“ всички нули, както и всички цифри въобще.

2. Отделените войници са 287, а останалите – 1723.

3. Топката за тенис е хвърлена нагоре.

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ